

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl. a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Hristos a înviat!

(Al.) Înainte cu nouăsprezece veacuri, când acvila romană stăpânea lumea, când strălucirea Cezarilor se extindea până în orientul îndepărtat — falnicii cuceritori ai lumii au început să dea tot mai mult uitării, chiar miturile religioase, în cari credeau pe vremea patriarhală a curățeniei moravurilor. Zeii au rămas de aci înainte niște figuri de marmoră și de piatră, stând țapeni pe pedestalele înalte, fără suflare în gura lor. Nu mai credeă nimeni în aceste basme străvezii, — și cultul ce-l ofereau până acum zeilor, îl resfrângeau acum asupra Cezarului și a suitei lui. Cezarul, divinul Cezar, pogoritor din viță zcească, aveà menirea de a înlocui pe zei aci pe pământ, de aceea faptele lui erau totdeauna glorioase, și moartea lui nu erà decât o trecere la zeii, cu cari erà înrudit. Omenimea s'a împărțit în două taberi largi: în acea a stăpânitorilor și în acea a sclavilor. Cei dintâiu dispuneau de toată puterea și toate favorurile, cei de al doilea nu aveau, decât îndatorirea de a munci ca brutele, de a răbdà ori ce inzulțe și chinuri fără a îndrăzni să se revoalte. Puțin simț de demnitate umană mai erà în aceste biete ființe abrutizate!

Stăpânitorii, cum nu mai știau nici o putere de asupra lor, au dat drumul zăgazurilor, — și puhoiul patimilor s'a pornit ca un torente, ce nămoleşte și distramă totul. Sutocate odată aspirațiile mai înalte ale sufletului, oamenii s'au asvârlit în valurile plăcerilor trupești; orgiile și desfrânările se țineau lanț, și se iscodeau distracții din ce în ce mai escitătoare, ca să agite nervii acestor oameni tâmpiți de atâta desfrâu: circurile, în care bestiile sfâșiau pe bieții sclavi și gladiatori, a căror

menire erà de a procurà, cu prețul vieții lor, o clipă de distracție divului Cezar și nobililor descendenți ai lui Quirinus.

*

În mijlocul acestei orgii, când zeii Olimpului erau detronați de pe tronurile lor de fildeș — din răsărit pornește răvârsarea unei raze de lumină. Străbătuse și în Cărțile sibiline fragmente din povestea unui copil, care se va înstăpâni peste lumea întreagă, întemeind o împărăție puternică. Vergiliu prezice astfel într'o Eclogă, inconștient, împărăția Mântuitorului, iar istoricul Tacit de mai târziu pomenește de înstăpânirea Orientului asupra lumii întregi — pe baza unor vechi preziceri.

În orient, unde credința într'un singur Dumnezeu se păstrase cu toată vitrejmia vremilor, — credința în ivirea acestui împărat a lui Israil era mai puternică și mai lămurită, chiar în baza prorociilor, ce o vesteau.

Vremea se plinise...

Și iată, că din ceata număroșilor prooroci mincinoși, se desprinde figura tot mai distinctă a unui profet galilean... oamenii îl înconjoară de toate părțile și glasul lui curge dulce și aromat, ca un fagure de miere:

— Iubiți-vă unul pe altul! Faceți bine celor ce vă gonesc! Nu căutați numai plăcerile trupului, căci acele ale sufletului sunt mai vrednice de firea noastră de oameni! Ajutați pe cei săraci și slabi! Iertați celora, cari vă greșesc, ca și Tatăl vostru cel din cer să vă ierte!

Oamenii ascolau cu ochii înlăcrâmați, înțelegând pentru întâiaoră, că cu toții erau frați înaintea lui Dumnezeu, în înțelesul sublim al adagiului: o turmă și un păstor.

Stăpânitorii romani ascoltau cu indiferență învățătura acestui blând profet și a învățăceilor lui, pe cari

nu-i aflau periculoși, căci nu purtau arme și nu conspirau împotriva Cezarului. Ovreeii însă, cari visau, ca Mesia al lor să întemeieze o mare împărăție pământeană, nu au voit să știe de el, îndată ce au înțeles, că împărăția Galileanului „nu erà din lumea aceasta.”

L-au învrășbit și L-au urmărit pretutindeni — și L-au judecat la moarte, desăvârșind ei prin acest act, în mod inconștiu, opera măreață a Răscumpărării.

* * *

Și după nouăsprezece veacuri numele Mântuitorului străluce mai biruitor ca oricând.

El s'a ridicat din încăperea strâmtă a mormântului de piatră, strivind cu puterea Lui hidoasa arătare a Morții.

Și se pornește ca un suflu dumnezeesc preste lume...

Apostolii cei ce stau închiși de frica Ovreeilor, încep a pași cu bărbăție, reslătându-se preste întreg pământul și vestind adevărul la toată zidirea. Ei trec din țară în țară și pe urma lor lumea se înviorează și se preface. Ei supoartă cu nepăsare chinurile și moartea pentru numele lui Isus, în convingerea, că învățătura lor va ieși biruitoare preste întreg pământul.

Ei au murit cu zimbete pe buze, și pe urmele lor mii și mii de oameni au murit cu acelaș sfidător zimbet, ce părea a întreba: „Moarte, unde e puterea ta?”

S'auziau bubuituri înfundate undeva, la temelia șubredă a societății și a imperiilor, colonnele de marmoră ale templelor se prăbușau una după alta, tronul de fildeș se clătina și el pe picioarele slăbănoage — s'aude o troznire groaznică, un cataclism — și lumea veche se prăvale pentru totdeauna, cedând crucii locul de biruință chiar în me-

tropola glorioșilor stăpânitori de odinioară ai lumii!

Invierea lui Hristos e cea mai înveselitoare zi pentru creștini. Ea ne spune, că cu moartea încă nu s'a încheiat totul, că adevărata viață numai de aci încolo începe; ea strivește și alungă spectrul groaznic al Morții, ce apare acum cu totul în altă lumină; ea ne arată cum adevărul nu cade niciodată, ori cât de mult ar fi persecutat, cum chiar din fundul gropii încă trebuie să iasă la iveală; — și ne învață să înțelegem rostul greului vieții: *munca și suferința*, căci aceasta e calea ce duce la izbândă și mărire.

Să ne pătrundem de adâncă taină și adâncă poezie a acestor trei vorbe sfinte, cu cari ne salutăm în aceasta mărită zi:

Hristos a înviat!

Liturghiile și cantorii.

Foarte adeseori am fost întrebat și consultat de câțiva cantori din această provincie, dacă este îndreptățit preotul a servi liturghiile de toate zilele, cum le numim în mod canonic private, singur, fără cantor?

Ispitindu-i în meritul cauzei am aflat, că chiar preoții din satul lor servesc fără cantor, și că aceasta împrejurare le este supărătoare și păgubitoare.

Răspunsul meu în asemenea afacere a fost negativ; că preotul n'are drept a servi liturghiile singur. Întocmeala rituală

nu permite aceasta și rău fac toți aceia dintre preoți, cari vreau a fi mai înțelepți decât sfinții părinți și mai presus de hotărârile sinodale.

De altfel trebuie să mărturisesc, că n-am văzut, n-am cetit și n-am auzit până aci, că s'ar încumătă preotul să aducă jertfa cea mai prețioasă singur, lucru, care întrece oricare modernism. Mi-ar plăcea, să aud ca răspuns dovezile celor ce îndeplinesc în materie lucrul, pe ce motive se încumătă a servi singuri.

Eu fără încunjur, procedura aceasta o cvalific de abuz cu cele sfinte pentru că:

Tradițiunea ne arată, că în amândouă bisericile creștine, catolică și ortodoxă, la servirea liturghiilor, pe lângă preotul sacrificator, a luat parte un ministrant, adevărat cantor ca ajutor; prezența lui a fost obligatorie adevărat s'a ținut de disciplina aducerii jertfei necrunte.

„Jertfa aceasta are multe rituri, și încă foarte strălucite și sărbătorești, dintre care nici unul nu este a se cugeta superfluu, sau fără de înțeles; ci toate ținesc la aceia, că de o parte mai mult să se arete maiestatea unei jertfe atât de mari, de altă parte, ca credincioșii căutând la misterii de mântuire, să se îndemne a contempla lucrurile dumnezeiești, cari sunt ascunse în jertfa aceasta.“ Ritul missei. Conc. Trid. ses 21. cap 5, can. 7.

Oficiul cantoral, pentru îndeplinirea ritului la începutul creștinismului, era numărat între ordurile mici și se conferia întocmai ca lectoratul și la serviciul divin se îmbracă în uniformă, care era stiharul alb. Liturgica. Dr. I. Marcu Pag. 50.

Disciplina și legile bisericesti încă obligă, ca preotul consacrat să aibă cu sine la servirea liturghiilor cantor. „Preotul singur cu un ministrant zice

missa privată. Dreptul bisericesc Dr. I. Rațiu §. 274. „Preotul are să observe acurat și cu consecvențiositate prescisele ritului și să-i asiste cel puțin cantorul, care se reprezintă poporul.“ Dr. Is. Marcu. Liturgica Tr. II. §. 16 f. 210.

Aici avem obiceiul de veacuri, nici cler nici popor nu amintește, că undeva s'ar fi servit liturgia de o singură persoană, adevărat de preotul consacrat.

Aci avem ritualul liturghiilor, în care se spune apriat, care parte aparține preotului și care corului respective cantorului. Preotul care se subtrage dela tradiția seculară, dela oniceiturile de veacuri și prescisele rituale și disciplina bisericii, face sacrilej, deci jertfa lui nu poate fi validă.

Dacă preste toate acestea considerațiuni științifice vom trage o perdea, totuși nici pe altă cale nu aflăm justificată procedura.

Când preotul servește cu cantor, câtă vreme se pregătește pentru liturghie cantorul clopoțește și vestește credincioșilor, că păstorul lor este în preajma de a aduce jertfa lui Dumnezeu. Poporul auzind glasul clopotului, cuprins de un curent de pietate, cu toții deodată se ridică cu gândul la Dumnezeu, căruia se aduce jertfa și făcându-și semnul crucii în sufletul lor sunt cuprinși de pietate. Dacă servește așa pe ascuns fără cantor, lipsește credincioșii dela un exercițiu de pietate.

Preotul servind fără cantor, este cvalificat de avar, ori pismaș. Din avariție dorește să-și rețină șieși câțiva fileri și o parte de prescuri, care să numește părâstas, ce de drept se cuvin cantorului pentru ajutorul servirii liturghiilor. Filerii și prescura, de altfel primite dela credincioși deodată cu ceace este al preotului, deci preotul nu dă din al său, ci din partea

FOIȚA.

Nocturnă.

»Foiță originală a Unirii.«

Iar mi-ați bătut tiptil la geam

Sfielnic rugătoare

Și dulce-mi cereți iar, de am

Vr'un cântec, ori vre-o floare.

Se scutur plopii la răscruci

Și vâerând se lasă

Cu huete prelungi năluci

Pe noaptea fioroasă.

Ferțiți din calea zodiilor

Și spuneți tuturoră

Că 'n tinda-mi fără de zăvor

Strigoii duc azi hora

Cea fost pe vremi: și cânt și dor

Și flori și mărgărinte

Plăpând mi le-am trecut în sbor

Pe alte țărături sfinte...

Iar mi-ați bătut tiptil la geam

Și 'n lacrimi rugătoare

Îmi cereți dulce, iar de am

Vr'un cântec, ori vre-o floare...

Ci nu mai plângeți în zădar

La poarta mea de-acuma

— E prea târziu, și un sărindar

Nu mai deșteaptă huma...

Lăsați-mă! — Nebun și mut

Cu geana 'nsingerată

Cutremurat vă mai sărut

De cea din urmă dată...

În Sâmbăta lui Lazar.

Ce sfântă liniște stăpânește tăcutele morminte!

Ultimile raze a unui soare ce apune se furișează în grabă pe sub un nour suriu și luminând o scurtă clipă portretul unui monument, dispăre după ce depune un sărut pe piatra rece.

Era portretul unei fete moarte în primăvara vieții, când totul e soare, cântec și iubire!...

Treceam tăcut preste pragul cimitirului. Din orașul celor morți, chiar în fund departe, mi-se părea că o cruce de marmoră mă privește cu interes.

Am trăsărit! Era crucea modestă ce împodobiă locul tău de eternă odihnă neuitatul meu tată!

Zece ani! cum au trecut de iutel și câți vor mai trece oare, pân ce și eu mă

voiu odihni alături de tine la sânul mamei noastre comune?

Tu ai trecut așa de iute din cercul nostru, al celor ce te iubiam atât de mult, cât nu ne-am putut nici macar dedă cu gândul, că tu te duci pentru totdeauna din mijlocul nostru, și n'ai să mai revii nici odată... nici odată — și oh, de câteori nu mi-se pare, chiar și acum după zece ani, că te aștept să vii de undeva, că am să revăd chipul tău blând și plin de bunătate, și de câteori nu mi-se oprește de surprindere răsufierea, când mi-se pare că aud glasul tău, ori te zăresc apropiindu-te de mine...

Zădarnic, nu invie morții, e înzădar copile! Răutatea oamenilor a alungat pe Isus din lume și azi nu se mai găsesc prietini, cari cu tăria dragostii și credinții lor să scoale pe morți din mormintele lor.

Azi nu mai sunt, e înzădar!...

Și cum pășiam trâmurând din tot trupul printre alea de cruci și morminte, zăresc la dreapta chipul simpatic a unui copil. Să aibă 12 ani. Ochii lui senini privesc mormântul acoperit cu gii de iarbă verde, printre cari picurii de ploaie sclipesc ca niște boabe de lacrimi. El parcă se întreabă în sufletul său: mamă dragă, de ce m-ai lăsat?

Mă uit la el un moment și trec grăbit înainte, căci simt cum un nod mi-se

jertfei, care anume s'a adus pentru cantor. Dacă preotul din pismă dorește să-și încunjure cantorul, de sine urmează, că nu este vrednic să aducă jertfă; aceasta așa o pretinde sfânta Scriptură, lucru, de care un preot conștientos trebuie se țină seamă. Aceasta procedură de loc nu este înălțătoare, ori folositoare moralei și credincioșilor, din contră slăbește credința, răcește voința de jertfă și înstrăinează poporul dela aducerea liturgiilor. Din moment ce preotul reduce maiestatea, solemnitatea și valoarea acelora la persoana sa, acele nu sunt jertfe, ci lucruri de negoț, cu cari se „îndoapă cei ce încunjură pe preot.“ Scris este perirea ta din tine, israile, iar poporul zice: „lăcomia strică omenia.“

Acest lucru despre care am vorbit este o greșală foarte mare. Din inima curată pot recomanda fraților în Hristos, să se ferească ca de foc de jocul cu cele sfinte. Într'o zi se vor trezi fără credincioși și de altfel se clatină în credință pe lângă dânșii poporeni și odată se vor trezi în spate cu pocăiții, spre marea pagubă a bisericii și a noastră, a clerului.

R.-Cristur, 1911.

Ioan Costin,
paroh gr.-cat.

Corespondințe.

„Unirea“ ziar cotidian.

Aflu de prisos a mai inzistă asupra rolului și importanței deosebite, ce o are presa în zilele noastre. Vedem, că ea răstoarnă guverne, dărâamă tronuri, mătură politicieni din arena vieții politice și

formează opinia publică. Presa e așa o putere considerabilă, că orice muritor trebuie să țină cont de ea.

Pentru aceea vedem, că toate grupările politice, toate societățile, toate reuniunile și branșele își au organul lor de publicitate, care le propagă ideile și le apără interesele.

Genialul „lumen de coelo“ papa Leo XIII. nu odată a atras atențiunea catolicilor asupra presei. Și de fapt biserica catolică din Germania și Austria s'au pus pe lucru, și azi au o presă puternică, la care pot privi cu mândrie. În timpul mai nou și catolicii unguri trudesc mult pentru înaintarea presei catolice, ba au întemeiat și un fond pentru sprijinirea presei.

Până și frații neuniți ne-au întrecut. Așa se vede, că și ei înțeleg mai bine ca noi rostul presei. Mă întreb, ce presă avem noi Românii uniți cu maica Romă? Ce răspuns să dau? Foarte modestă, ori mai bine zis de tot modestă. Stă oare în raport cu numărul nostru, cu cultura noastră, ori cu pretenziunile noastre? Nici decât. Trebuie să constatăm, că foarte puțin ne-am interesat de sprijinirea unicului nostru organ bisericesc-politic „Unirea“. Cel puțin aceasta o denotă miile de coroane în restanța de abonament, și faptul, că abia după douăzeci de ani ne-am trezit, că ar trebui mărită „Unirea“.

A și fost timpul suprem, ca „Unirea“ săptămânală să înceteze, și să facă loc „Unirei“ de 3 ori la săptămână.

„Unirea“ săptămânală avea o pagină ori două, cuprinse de anunțuri. Trebuia apoi să se dea loc în coloanele sale unui roman și foitei. Restul de câteva coloane rămânea pentru ca clerul să-și vânture ideile sale de interes bisericesc și școlastic.

Toată obștea noastră unită a salutat

mărirea „Unirei“ cu deosebită bucurie, unii cu entuziasm. Eu unul declar, că nu sunt îndestulit nici cu aceasta schimbare a „Unirei“. Iată de ce!

Aș dori, și cred, că cu mine mulțimea covârșitoare a clerului, ca „*Unirea să fie ziar cotidian*“, ziar bogat și variat în cel mai strict senz al cuvântului; un ziar care să poată înlocui cu cinste orice alt ziar din casele noastre.

Abia cred, să fie casă preotească ori învățătoarească, unde să nu între ori „Românul“, ori „Gazeta“, sau „Independenta“ dela Arad. Aceasta din urmă de nenumărate ori a terfelit în tină arhieriei noastre, clerul nostru, și s'a pus în serviciul călugărului Mangra dela Orade, și nici una, nici două, jos cu Bunea și cu minciunile lui istorice, și apoi ține-te la osanale la adresa lui Mangra, care a zămislit așa un op monumental ca „Sava Brancovici“. Norocul, că și-a găsit Mangra omul în Bunea. Și „Independenta“ ce a făcut după acestea? Atâta s'a svârcolit, până l-a coțat pe Mangra în șirul nemuritorilor dela Academie.

Ziarele acestea, ori că hulesc biserica noastră și slujitorii ei, ori dacă aceasta nu se poate, apoi ne ignorează. Tac tăcerea peștelui, și dacă obvine un eveniment ori o mișcare însămnată în biserica noastră, o bagatelizează, o trec între noutăți, ori în cadrul unei corespondențe.

Unic „Românul“ până acum observă față de noi o ținută cinstită.

Am întreșesut aceste observări, ca să arăt, cine ne-au fost și ne sunt oaspeții caselor noastre. Suferim noi și mai departe, că pe banii nostri să fim batjocoriți? „*Unirea*“, care două decenii a luptat între cele mai grele împrejurări pentru drepturile noastre, să nu merite spri-

ridică din piept și se oprește în gât și ochii încep a mi-se umezi.

Sărmane copil! ai venit tu singur să implânți sălcii pe mormântul celei ce te-a născut, tatăl tău o a uitat... el își caută azi în alți ochi fericirea, se încălzește de alte îmbrățișeri și nu-și mai aduce aminte de aceea, pe urma căreia a ajuns la bunăstare; rămâi tu să îngrijești tăcutul ei mormânt, căci el l-a uitat de mult, sărmane copil!...

Alături o biată văduvă, sărăcăcios îmbrăcată, plecată spre un mormânt proaspăt, varsă ferbinți și nesfârșite lacrimi pentru aceia, de cari credeă ea că-i vor îndulci puținii ani ai vieții. Dar ei s'au dus, ducând cu sine toată agoniseala și toată nădejdea ei de bine. Și ei nu i-a mai rămas, decât să plângă și să continue a suferi.

Un servitor cu un braț de sălci, trece nepăsător înainte. Il urmăresc cu privirea și mă infior... Da, pricep, voi n'ați putut veni nici unul din copiii ei să-i luminați măcar azi părginutul ei mormânt și să îl împodobiti cu flori, căci e moroiu și vânt, și picurii de ploaie vă pătează hainele scumpe și noroiul vă murdărește... nu, n'ați putut... și ea sărmana, cât vă iubia în viață, cum da totul pentru fericirea voastră, și... nu vă aduceți aminte, că a căzut istovită chiar îngrijindu-vă de primejdii...

O mame, cât de sfinte sunteți voi cu dragostea voastră, cu căldura sufletului vostru și cu tot ce face să bată inima voastră, căci toate acestea și dragoste și inimă și suflet și vieață. toate, toate până la ultima fărâamă sunteți gata să le dați pentru copiii voștri... Iar ei?

Ați văzut vre-o dată un părauaș, cât de vesel șerpuieste prin pajiste înflorită, cum se avântă peste pietricelele ce-i stau în cale, cum se desmeardă în raza caldă a soarelui și șopotește tainic cu florile și pasările, ce cântă pe țărmiile lui, — ați văzut? Se gândește el oare vre-o dată la stânca, de sub care țșnește, sau la locul unde s'a născut? O, nu vă mai pierdeți timpul întrebându-l. El se grăbește, fuge înainte, căci e în toiul plăcerilor și a tinereții și atunci cine-și mai aduce aminte de durere și de moarte?...

Dar să privim înainte:

„Memento mori!“ Ce măreț strălucesc aceste două vorbe deasupra unei capele funerare. Cum dispar toate gândurile de plăcere la ivirea acestor vorbe amenințătoare? Cât de reci și nesimțitoare privesc ele din înălțimea lor spre tot ce le încunjoară, și cu toate acestea, ce bine ar fi dacă mereu am zări înaintea ochilor noștri vorbele de admoniere: Gândește-te omule, că vei muri.

Încetul cu încetul cimitirul se umple de lume. Mai fiecare groapă își are lumi-

nița sa. Inimile milostive se îngrijesc și de cei părăsiți și uitați. Noaptea se coboară pe încetul și pe bolta senină scilpesc stelele schinteiilor. Din înălțimile albastre parcă spiritele celor morți se coboară ca să revadă locul de odihnă a trupurilor prefăcute în nimica și să le șoptească tainic: Nu vă temeți grijește Domnul și de voi!...

A. C. Domșa.

Din Shakespeare.

El cugetă prea multe, și oamenii-s primejdioși.

*

Unde banul face drumul, acolo-s cărările deschise.

*

A fost buhă, nu privighitoare.

*

Din zeflemiști devin adeseori profeti.

*

Unica putere e — știința.

*

Ascultă de înțelepciune și nici când de mânie.

*

Multă zarvă fără ispravă.

jinul nostru? Acum, când ne-am trestit și când soarta ni-s'a ameliorat, să nu o învrednicim de atențiunea noastră?

Noi clerul unit, voință să avem, și am putea să ne înjghebăm un organ al nostru cotidian. Cum aud, că s'a fost plănuțit la Oradea, ca să se înființeze o societate pe acții, și toți preoții să fie obligați a cumpăra acții, cu scopul, că acționarii ca atari să susțină ziarul, nu mi-se pare idea norocoasă. De când cu regularea congrucii, prea multe socoteli se aruncă în cărca congruei.

Dacă „Unirea“, ca ziar, corespunde întru toate cerințelor unui ziar bun, atunci ea din puterile ei proprii își va așeza baza existenței. Și, ca să o poată face aceasta, iată cum socotesc, că ar trebui să fie „Unirea“:

1. Unirea să apară zilnic, în estenziunea și formatul „Românului“,

2. Tiparul și hârtia să fie neescepționabile; cu cale ar fi, ca și literele din capul ziarului, adeca titlul să se mai modernizeze, căci prea are un aspect arhaic,

3. Să reprezinte interesele întregii provincii mitropolitane, să nu poarte timbrul local. Spre scopul acesta în toate centrele noastre să-și aibă corespondenți permanenți, așa că regulat și sigur să fie informată despre toate mișcărilor noastre bisericești, școlastice, politice și sociale. Și cred, că lucrul acesta ușor s'ar putea face, având noi oamenii noștri în toate colțurile româniei.

4. Serviciul telegrafic și telefonic la un ziar bun e conditio sine qua non.

5. Mișcărilor din lumea catolică să-și afle locul în cadrul ziarului. De unde să culeagă omul informațiuni exacte despre lupta bisericii cu statul în Franța, Spania, și Portugalia? Din ziarele streine franc-masone, ori din ale noastre, cari servil copiază știrile din cele streine? Eu bună oară cu prilejul separării din Franța, ca să fiu în curent cu starea faptică, am abonat volens-nolens pe câteva luni „Alkotmány“.

6. Partea literară să aducă lucrări de valoare. Intre traduceri mi-ar plăcea să văd lucrări de ale lui: Karl May, Brentano, Iullien, Widman, Spielmann, Alban Stolz, Herchenbach. Dar monumentalul op „Isus Hristos“ de P. Didon unde întârzie?

7. Să aibă un supliment respective un număr popular de Duminecă, care noi preoții ne-am ține de cea mai sfântă datorință a-l răspândi în popor.

8. Să fie rezervat un colț, unde regulat în toată săptămâna să se publice tipicul pe săptămâna viitoare. În felul acesta „Unirea“ ar aduce un serviciu nespuse de mare bisericii, ca cât de cât să ne apropiem de unitatea în rit. Am ajunge că în toate bisericile unite din aceasta țară s'ar ceti Dumineca și în sârbători aceiaș evanghelie, s'ar cântă acelaș glas etc. etc.

9. Să edeă un „Călindar“ pentru popor, bun, ieftin, care să scoată din casele credincioșilor noștri călindarele rele și scumpe. Tot preoții ar putea să răspândească și călindarele, singura hrană sufletească a poporului nostru.

10. Abonamentul „Unirei“ cotidiene să fie 24—28 cor.

Acum, ca să nu zică cineva, că-mi place să clădesc palate de spumă, ori că ce doresc, nu se poate realiza, poftim să facem o mică socoată:

Ar putea din preoții și învățătorii noștri să aboneze „Unirea“ cam 2000, apoi unde sunt laicii, casinele, băncile ori chiar mulți dintre adversari, cari ar abona-o? Un ziar care ar întruni condițiunile de mai sus*), cred, că ar putea conta la 3000 abonați, care număr, cred, că ar fi suficient pentru susținerea unui organ.

Dacă vrem, ca să nu ne copleșască întunerecul, dacă vrem să nu ne iea alții terenul de sub picioare, dacă dorim înaintarea bisericii și a neamului nostru și mai ținem la vaza și prestigiul nostru, trebuie să ne încordăm toate puterile și organul nostru „Unirea“ să-l facem cotidian.

Doresc din inimă, ca în anul viitor „Unirea“ cotidiană să ne poftască: „Hristos a înviat!“

Iosif Popa.

Crestături.

Specime „unite“. Știam de mult, că rutenii noștri uniți sunt și catolici buni și patrioți buni, dar nuștiam, că zeloși cum sunt, nu uită a-ne cuprinde în mantaua lor de înalt patrociniu și pe noi: românii uniți.

Ci că nu ști nici când, de unde pică harul. — Leit așa!

Amețim, când ne gândim, cât suntem și noi românii uniți de populari! Toți ne îndrăgesc din toate părțile.

Să pilduim! Presa noastră românească d. e. are atâta foc și emflază pentru aprecierea zoalei noastre unite românești, încât nu mai știe cum să ne facă frumosul și cum să ne îmbrățoseze. — Nu așa, — dar ne sugrumă cu dragostea.

Instituțiile noastre, bărbații noștri, munca noastră culturală, și tot ce avem prețios pe seama neamului românesc: stârnesc atâta admirație în presa noastră peste tot, încât amuțeste de însuflețire; nici nu mai avem lipsă de-a mai munci pentru menținerea prestigiului nostru. — Ce vreți, — suntem simplaminte: *inefabili*. Excepție în privința asta e numai, când e vorba să dăm bani. Căci, vezi, banul încă tace și — non olet. Când e vorba de parale, cine știe, cum amar stoarse, — atunci suntem deja declassați din rândul zeilor »negrăiți«, și primul apel e sigur, că rătăcește la adresa noastră! Căpătăm la moment ființă și — atenție omenească! Ce-ați și voi mai mult?

Incepând dela trebșoarele nostre românești cele mai mărunte, punem cazul dela afacerile comunale — până la toate instituțiile noastre comune

*) E vorba numai, că pentru împlinirea acestora s'ar recere o anumită bază materială, pe care să putem zidi. Dela toți, căți suntem interesați și deobligați față de marea noastră cauză comună, s'ar recere o mai intență jertfă. — Dacă aceasta nu ar întârzi — am putea face și combinațiile de lipsă în fața pretenziunilor timpului. — Să sperăm! (n. red.)

mai de seamă, până la Asociațiune și până chiar și la Academia Română, pretutindenea, nu odată avem fericirea de-a ne vedea — apreciați și ridicați în slava, unde dispar toate atributurile de apreciere omenească; numai ce ne trezim »glorificați.«

»Negrăiți« și pace. — Măcar-că noi întru umila conștiință a păcătoșeniei noastre ne războim și ne sbatem din răspuțeri împotriva ridicării noastre la gloria, ce n'o învrednicim!

Și-i greu să-ți dai seamă înaintea conștiinței între astfel de împrejurări!

Apoi de, ne mai facem și proști câte odată, mai dăm din vreme în vreme și pe naivul, — dar, de va trece cumva lumea mare la ordinea zilei, și-apoi noi, tot noi de noi, la capăt împărțim în tignă sublima »gloriolă«: frățește, cum împărți un călcăiu de mălaiu. — Doar așa-i viața asta: cel ce poate prinde — prindă!

D'apoi răspunderea morală, cinstea șcl.?? — Aș! Ce-mi spoți cerul cu fleacuri!

Dar uit'e, că cu divagarea asta și cu graba pierdurăm din vedere »patrociniu«, cu care începuse acest grandios articol.

Nu-i destul că sughițăm, ba ne chiar înecăm în potopul de glorie, pe care o atinsesem mai sus; — ne vin acum și alți frați de cruce să ne adape cu limonadă.

Un creștin nevinovat își face în nrul din 12 l. c. al foiei »Gör. kath. szemle« nici mai mult, dar nici mai puțin, decât următoarea totu.ă pe hătârul preoților români uniți: *In numele unității catolice să primească a se rade și preoțimea română gr.-cat.* Apoi cam astfel glăsuește continuând: »Toți preoții gr.-cat. ai Ungariei, deci și României, cari nu exercitau aceasta până acuma, dinpreună cu Episcopii lor, să fie deobligați, a se rade cu toții după ce într'un anumit restimp vor fi pregătit poporul prin deasă vestire, pentru noul obicei, și baremi pe astă cale să se exprime vizibil unirea între olaltă și caracterul catolic...«

Asta însă ca asta; dar aflăm că în nrul premergător (11) al aceleiași foi, acelaș creștin face o altă gimnastică, pe cât de puerilă, pe atât de periculoasă.

Dăm porțiunea în întregime: »Fragment din scrisoarea mea trimisă la S. Congreg. de Prop. Fide pro Rit. Orient în vederea prelucrării și condificării curente a dreptului canonic roman. — În fine îmi iau voce »a expune modesta mea părere referitor la limba canonului și a consacrării din sf. liturgie, pentruca și pe aceasta cale să se satisfacă uniformității catolice, și pentruca sublimitatea acestui preasfânt mister, prin aplicarea limbei grecești să se exprime într'un mod mai vrednic de cinste (?? n. red.), precum și pentru aceea, ca limba sf. liturgii gr.-cat. prin aceasta să se deosebească în mod cuvenit de către slujba neuniților — și să se poată cunoaște. — Într'unele locuri,

»unde săvârșesc sf. liturgie în limba maghiară, sf. canon și consacrarea se săvârșesc în limba *paleoslavă*, ori ca »d. p. în Budapesta, în cea *grecească*, »deoarece e știut, că limba maghiară »nu e canonizată și astfel nu poate fi »folosită la consacrare. — *Deoarece »apoi limba română nu e antichitate »(?? n. red.) și nici în privința dem- »nității nu stă deasupra celei maghiare, »și asemenea e limbă vie schimbă- »cioasă, nu moartă, evoluată și desă- »vârșită, cum e cea latină, grecească, »ori paleoslavă — și totuși, după u- »zul prezent, ce privește slujba, are »mai mult drept în Ungaria, decât »limba patriei: cea maghiară; pentru »aceea trebuie să țin foarte de dorit, »ca acel mai vârtos abuz decât drept »să se limiteze, și să fie obligați și »preoții români gr.-cat. ca cel puțin »consecrația și elevația următoare (o- »feriorul: *Τὰ σα ἐκ τῶν ὁσῶν σοι προσφέ- »ρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα*) »să se absolve în limba originală gre- »cească, fără ca, înafară de acestea, să »sufere ceva schimbare limba liturgică »românească. De prezent nici nu ne »putem numi cu drept cuvânt greco- »catolici, deoarece nici un singur cu- »vânt nu folosim întru îndeplinirea ce- »remoniile noastre.» — Atâta savan- »tul nostru!*

Păi, omule și creștine, — ce ne crezi 'mniata pe noi românii uniți? Dacă 'mniata ai ferbințeli — cu și fără nume, — noi, har Domnului, suntem încă trezi și conștii de ceace suntem și și trebuie să fim.

De unde vii 'mneata cu acel *obiigo* în casa noastră?

Că rutenii uniți ce-au făcut și ce vor să mai facă, e cu totul irevelant pentru noi românii uniți, cari nici nu ne-am unit de-odată cu dânșii, și nici că avem alte interese comune cu dânșii, afară de credința Romei.

Rutenii uniți din țara aceasta, cu cele două dieceze ale lor, de Munkács și Eperjes, supuse supremației latine, se pot ruga în dragă voe, și fără să le ținem noi, românii uniți, izonul.

Se pot îngriji de credincioșii lor, după cum îi îndrumă prudența lor pastorală, pot face patriotism după plac, se pot chiar asimila cu latinii despre partea noastră; — dar în momentul când intră în Sionul nostru rumâno-unit: au numai rolul oaspelui privitor, căruia nu se cuvine să dispună într'un lucru, ce exclusiv și numai pe noi ne privește. —

Noi ne-avem provința metropolitană, ne avem ușantele seculare, și Unirea noastră religioasă cu Roma n'are de-a face cu veleitățile rutenilor uniți.

Așa sună acordul final din actul sfintei noastre Uniri — subsemnat cu mâna proprie de cei ce au primit sf. Unire, — că toate pecetele și iscăliturile de atunci (1700) să-și peardă valoarea în momentul, când, afară de legăturile dogmatice cu Roma, ni s'ar impune ori ce element străin de comora sufletului nostru strămoșesc.

Si acest drept al nostru e garan-

tat atât la Scaunul Apostolic, cât și în legile țării.

Că d. e. în dieceza Muncaciului se rad preoții ruteni uniți la ordin mai înalt; că în Budapesta se folosește în liturgie, abuziv și în contra voinței Scaunului Apostolic, limba maghiară; că folosesc asperzorii latinești șcl. șcl. șcl. — pe noi de fel nu ne impoartă. În acelaș timp însă absolut nu dorim, ca din modernismul lor să ne împărtășească și pe noi.

Noi ne simțim destul de greco-catolici și așa cum suntem. — Noi în faptul, că liturgia noastră românească e de origine grecească, vedem deja destul de motivată numirea noastră de *greco-catolici*; — și în urmă, cui nu-i convine: numească-ne româno-catolici, precum de fapt ne și numesc la Roma.

Iubim din tot sufletul nostru legăturile sufletești și trupești, pe cari le avem cu Roma și ne ținem și noi cel puțin atât de credincioși credinței romane, cași rutenii; aceasta însă încă nu va să zică, să ne desbrăcăm de drepturile noastre istorice, cari deloc nu ne alterează credința comună, căreia aparținem.

E destul de dureros și rușinos, că se află printre preoții noștri uniți și de aceia, cari habar neavând despre frumseța și originalitatea formelor noastre orientale, țin a-le disarmoniza prin introducerea unor elemente străine (cum ar fi: statuete în biserică; formula tradusă: Domine, non sum dignus... din cuminecarea latinilor șcl. șcl. *); e și mai trist, că această neprudență a multor filo-latini a înstrăinat și înstrăinează o mare parte din Români de cătră sf. Unire cu Roma; e apoi de tot trist și de compătimit, când ai să vezi, că oameni și creștini uniți, cum sunt și rutenii din chestie, în loc să-și ascute crierii întru izvodirea vre-unei chei, care să desrobească poporul rutean dintru întunecimea sufletească și materială, dau năvală și fac excursii te-ai mira după ce gândaci, — cum a fost și în cazul acesta cu chestia limbei și a barbei noastre unite românești, despre partea cărora ei ar putea liniștiți și în dragă voe moțai și mai departe.... (r)

Spicuri.

Ce scireă un ungar pe la 1837 despre Români din cottul Solnoc-Dăbăci.

Fragmente din scrierea „Doboka vármegye természeti és polgári esmertetése“ de Carol Hodor.

II.

(Notițe cu privire la biserica românească.)
(Continuare și fine).

... Fiindcă legea grecească unită — care își datează ființa sa de azi începând de pe la 1580 — în ce privește esența e una cu sufletul bis. rom. cat. — deosebindu-se de aceasta numai în rit, — și

*) Asupra cărora atragem atențiunea Veneratelor noastre Ordinariate.

legile patriei dându-i multă dreptate acestei legi înrudite, se cuvine să vorbim aici în locul acesta de ea. (mai înainte vorbise de cea rom.-cat.)

Influența puternică a lezuiților a putut duce în îndeplinire, de multe ori aproape tot, în toate statele și în toate lucrurile obștești și și ce privește apropierea legii grecești de cea rom.-cat. e lucrul lor.

Dela 1 Oct. 1579 se pot socoti cei dintâi pași făcuți pentru apropierea aceasta.

Încă în 1543 au fost provocați toți valahii la primirea reformațiunii, dar fără rezultat, deși principii, și în deosebi G. Bethlen, — și-au frământat mult capul cu aceasta (între altele în 1675), și deși Vagner Balint, un răsăritean învățat, a edat în limba lor testamentul nou și principiile noiei legi reformate și le-au pus cu puterea vlădică evangelic reformat.

lezuiții au fost cevași mai norocoși în încercările lor. Incep și se unesc în 2 Martie 1697, în 1761 și mai vârtos în 1780. Și deși legea cea nouă — unită — a trecut prin multe furtuni religioase, totuși în credința sa n'a suferit nici o știrbire.

Din contră biserica neunită e mai veche, căci aceea de cătră aceasta s'a despărțit pentru a se uni cu catolici, păstrând unele ceremonii bisericesti precum purtarea berbei, căsătoria preoților de ord mai inferior, înainte de sfințire, postul, consacrarea și în pâne dospită și slujirea precum și vestirea cuvântului lui Dumnezeu în limba națională.

În comitatul acesta niciodată nu s'au despărțit de rom.-cat., — cum a scris unul prost de învățătură, — dimpotrivă s'au unit cu aceștia — pe încetul — începând dela întronizarea reginei Maria Terezia, până în zilele noastre.

În veacurile dintâi ale încreștinării Maghiarilor, pe lângă locuitorii băștinași Români și Slovaci, s'au așezat prin ținuturile îndepărtate ale acestei regiuni mai întâi Unguri, apoi Sași. După ce aceștia însă s'au împușinat în urma deselor războaie interne, neamul cel spornic al Românilor în decurs de câteva veacuri mai târziu într'atâta le-a umplut locul gol, încât scăderea populațiunii de fel n'a fost bătătoare la ochi, iar azi afară de patru comune — și în orașul Sicului se află destui — nu se află loc, unde să nu locuiască Români fie neuniți fie uniți...

Pe vremea reformațiunii n'au avut așa mare libertate religioasă ca mai târziu, și nici preoții nu s'au împărtășit de vre-o dotație ori beneficiu, ba și „a-și zidi biserici și a-și țineă școli“ numai din 1647 li-s'a permis.

În 1 Oct. 1678 s'a oprit nobilitatea și înposesionarea pe vecie a preoților, iar pe cei nobili i-au silit să-și dovedească nobilitatea prin arătarea diplomelor.

Dacă careva și-ar fi cumpărat vre-o moșie atunci, pe baza legii din 1671 moștenii respectivi, ori vecinii o puteau rescumpără.

Prin art. 6 din 1744 preoții uniți au fost declarați de nobili.

În 1768 pământurile lor de câte 20 gălete (dar câți au de acestea?) fânațele de 15 care de fân și toate dobitoacele lor sunt scutite de dare. — Înainte de sfințire se puteau și însură și puteau

ajunge nu numai preoți, ci și protopopi. Existența preoților atârnă în multe privințe și dela plăcerea poporului.

Sunt între ei și așa neculți, cari nu știu și nici nu au învățat, decât a scrie și a ceti românește, dar sunt și de aceia, cari sunt podoaba parohiei în toate privințele; ca oameni sunt culți, cu simțăminte nobile și cunoscători de limbi, și pe lângă cunoștințele bisericești au și cunoștințe științifice frumoase.

Mijloacele de trai le sunt modeste porțiunea canonică constă din 3—4—5 jugăre, pământ arător și pășunat și câte într'un loc tot atâta pădure, pe care o dăruiau, ori se îndatinau a o rupe, cu ocazia împărțirii ori clasificării din nou a hotarelor, proprietarii mari, câte unuia pentru locuință și pentru ca să fie ceva loc pe lângă ea. Plata pentru slujbe e deosebită, de cele mai de multeori un botez e 15 cr., înmormântarea unui copil 2 fl., a unui înaintat în vârstă 2 fl. 40 cr. o cununie 1 fl., tragerea clopotelor pentru un mort pretutindenea e 40 cr. Lectical pe an plătește fiecare om cu moșie 2 mierțe (3 feldere) cucuruz nesfârmit și o mierță cu boabe și face o zi de lucru cu palma.

De altcum stolele și lecticalele sunt schimbăcioase, după amabilitatea și istețimea preotului, precum și după dărnicia credincioșilor.

Protopopii adună dela credincioși și plătesc perceptoratului regesc și puțină plată pentru altuirea de vărsat.

Insușirile bisericești ale uniților sunt și următoarele: la înmormântarea fruntașilor și a celor mai în stare se opresc mai de multeori în drumul spre cimiter, și pentru fiecare stare capătă plată deosebită, — îi îngroapă cu sărăcuste.

Toată românia folosește călindarul Iulian, ceea-ce cauzează destule și mari greutăți locuitorilor ce se folosesc de cel gregorian. În 21 Sept. 1591, când tot Ardealul a primit călindarul gregorian, aceștia au rămas pe lângă cel vechiu. Curatorii eparhiali, ca și la alte confesiuni, se aleg dintre laici. După Ilia (altcum așa e și azi) în ajutorul sfinților cred până la superstiție, și călcarea postului (așa se pare) o țin de păcat mai mare decât chiar șiuciderea.

Nu este, doar, nici un neam — neexceptiionându-se nici Turcii, — cari să creadă mai mult și mai tare în soarte, decât țaranul român și chiar pentru aceasta să și desparte bucuros de lume.

Posturile lor mai însemnate sunt: a Paștilor 48 zile, a sf. Petru 10, 14, 21, 28 (câteodată și mai multe), a sf. Mării 14, a sf. Cruci 7, a Crăciunului 41 zile. Mercurea postesc în cinstea nașterii și judecării la moarte a Mântuitorului, iar Vinerea pentru amintirea jertfei de pe cruce; cu totul — cu Miercuri și Vineri — 196 zile, post fără unt și fără unsoare. Dar sunt și excepții 11 cu numărul — așa numite hârț, — când li-e iertat să mănec și carne, (Mercurea și Vinerea). În ajunul Crăciunului și a Bobotezii totdeauna e post (poate a vrut să zică ajun), dar Crăciunul și Boboteza totdeauna e zi de dulce.

Mulți nu știu nici Tatăl nostru, îl lasă în grija preoților și a celor mai în stare.

Preoților le atribuie o putere așa de mare, ca și cum aceia i-ar putea mântul chiar și dela osânda vecinică. Preoții după datina orientală poartă barbă. Nu este o datină bisericească mai generală, decât pomana pentru Români, pe care însă preoții mai culți nu o respectează. Că glasul clopotelor mici are putere de a alungă trăznetele și ghiata, o cred și unii preoți. Nici aceștia și cu atât mai vărtos credincioșii lor, nu înțeleg scopul sfânt ce-l au clopotele, precumcă glasul lor e glas de rugăciune la tronul ceresc pentru milostivire. Datina de a lua în căsătorie doi frați pe două surori — precum se află la catolici și airea — nu se află nici la uniți nici la neuniți.

Îngroparea o însoțește glas întrerupt de clopote. Pe credincioși îi cheamă la biserică glasul clopotelor și baterea unei scânduri (pe cari ei o cheamă toacă) și în biserică bărbații și femeile stau (foarte corect) despărțiți prin un părete. Chip cioplit în bisericile lor nu se află. Slujba o îndeplinesc în limba națională. Sf. Cuminecătură o săvârșesc în pâne dospită și o primesc sub amândouă spețiile.

Plata unei slujbe e 12 cr. (Tractează apoi despre protopopiatele și parohiile din comitat. n. trad.)

T. Groza.

Economie.

Momentul etic și cooperativele sătești.

— Scrisoare particulară pentru »Unirea«. —

Ideia cooperativelor a pătruns azi la toate popoarele. Toate statele lucrează pe întrecute pentru ca asoțierile aceste, cari stau în cea mai strânsă legătură cu bunăstarea unui popor, să pătrundă tot mai tare și să cucerească teren tot mai mult, mai ales la poporul dela sate. Chiar și în »felicita« noastră Ungarie încă a început să ia un frumos avânt asocierile sătești, mai ales de vre-o 4—5 ani încoace. Numărul tovarășiilor din Ungaria după datele dela congresul cooperativ din Hamburg, ce s'a ținut în toamna anului trecut, e 3750. Dintre acestea 2000 sunt bănci sătești, restul e mai ales reuniuni de consum. Un număr disparent de mic în raport cu numărul locuitorilor și cu terenul acomodat, ce e în Ungaria, ca stat agrar.

Prin ținuturile locuite de Români abia acum începe să pătrundă ideia aceasta, și și acuma nu la sfatul și îndemnul fișpanilor comitatensii, ci la sfatul câtorva fruntași de ai noștri. Desvoltarea acestor însoțiri rămâne și pe mai departe tot pe seama noastră, și în special în sama clerului. Mie mi drag să cred și să nădăjduesc, că preoții noștri, cari totdeauna au stat în frunte, când a fost vorbă de interesele poporului, și pe terenul acesta în scurt timp vor arată progrese frumoase. Cu atât mai vărtos, că munca aceasta e cât să poate de creștinească. Reiffeisen, părintele cooperativei din Germania, deși n'a fost față bisericească; dânsul a fost »Bürgermeister« și ca atare a răstoit poate mai mult legea comunală, decât Scriptura, totuși baza, ce a pus-o tovarășiilor, e curat creștinească, și ținta cea voit să ajungă, fost să ridice starea morală

a poporului. Deja în §. 2. din statutele redactate de Reiffeisen se spune limpede, că la conducerea și administrarea tovarășiilor totdeauna să avem în vedere, ca prin îmbunătățirea stării materiale a poporului să ținim mai ales la îmbunătățirea stării morale a membrilor¹⁾.

Va să zică după însuși Reiffeisen îmbunătățirea stării materiale e un fel de mijloc, prin care să ajungem la progres pe terenul moral. Chiar de aceia, nu orice om poate intra ca membru la tovarășiile »reiffeisene«, ci se recer anumite condiții, cari stau în strânsă legătură cu morala; să fie: om de caracter, om nepătat, vrednic de credit. Mincinoșii, oamenii, cari au fost prinși cu jurăminte false, nu pot fi primiți ca membri; cu atât mai puțin bețivii ori cărțașii. Având tovarășia de-a face numai cu oameni de cinste, lucru natural, ca aci, când e vorba de credit, nu-i nevoie de wexel subscris de 2 cavenți buni și în fața popii ori a dascălului. Aci ajunge subscrierea respectivului, căruia i-se deschide credit și subscrierea asta nu pe wexel, ci pe hârtie simplă: un fel de document, ca o contrachitanță.

La însoțirile înființate de Reiffeisen, precum și la cele ce poartă azi numele acesta, e aproape condiție sine qua non garanța neșărmurită. Adecă membri sunt rezponzabili pentru ce se întreprinde sub firma tovarășiei nu numai cu o anumită sumă, ci cu toată averea mișcătoare și nemiscătoare. Va să zică cei ce se leagă într'o însoțire reiffeinsiană, apoi se fac cu adevărat tovarăși, frați buni, la cari nu-i iertat să fie egoism. Prin faptul, că cineva se face membru la o însoțire de acestea, nu-i iertat să aibă în vedere interesele sale personale, ci interesele tovarășiei, adecă a tuturor membrilor. Cei ce conduc însoțirea: directorul, membri din direcțiune, comitetul de supraveghere, sunt aleși de către adunarea generală, având fiecare membru numai un vot. Oficiantii aceștia nu au nici o plată. Remunerația lor e mândria conștiinței de-a putea zice, că au făcut un lucru bun pe seama deaproapelui.

La tovarășiile reiffeinsiene pe lângă fondul de rezervă, care conform legii nu poate lipsi la nici o tovarășie, mai au un fond, numit de binetaceri. Din fondul acesta se ajută școala, biserică, săracii din comună, ori chiar și membri de ai însoțirii, la caz când aceștia ar suferi vre-o pagubă mare, ori li-s'ar întâmplă altă pacoste. Fondul acesta nu se împarte între membri la caz, că s'ar desființă tovarășia, ci va trece la comună, având să se întrebuinteze interesele acestui fond și pe mai departe pentru scopurile amintite. Într'adevăr o bază mai creștinească și mai morală nu-mi pot închipui nici la reuniuni curat bisericești. Și spiritul acesta creștinesc domnește și azi la cooperativele din Germania, ca și pe timpul când trăia Reiffeisen. Nemții bagseamă țin cont de cuvintele rostite de Reiffeisen cu ocazia ultimei adunări cooperative, presidată de ayizul la Neivid. Cu ocazia aceasta zice înțeleptul bătrân, că tovarășiile numai așa vor trăi și sunt vrednice să trăiească, dacă vor fi pătrunse de spirit creștinesc, pentrucă:

¹⁾ Es soll bei der ganzen Geschäftsführung des Vereins stets im Auge behalten werden, dass durch die Hebung der materiellen Verhältnisse der Mitglieder hauptsächlich die sittliche Hebung der Mitglieder bezweckt wird.

»Der Geist aufrichtigen chistlichen Glaubens, der Geist inniger, Liebe zu Gott und unseren Mitmenschen und die zuversichtliche Hoffnung geben möge, dass dadurch und nur dadurch allein die irdische Wohlfahrt und die ewige Seligkeit erlangt werden kann, dass dieser Geist uns, unsere Vereine und deren grössere Organisation durchdringe zum Segen der kommenden Geschlechter; das wollte Gott!«

Cuvintele aceste se conzideră drept testament lăsat de Reiffeisen pe sama celor ce vor organiza tovărășii după norma lui. Aci în Germania se ține seamă de acest testament atât în ținuturile locuite de catolici, cât și în cele locuite de protestanți. După informațiile, ce le am dela câțiva colegi din Danemarca, Elveția, Rusia și în țările aste tovrărășiile sunt conduse tot în spirit creștinesc. Noi suntem la începutul acestei »opere economice«, care e chemată să schimbe în spre bine nu numai starea materială a poporului, ci și cea morală. Acestea vor urma însă numai în cazul, când vom înființa însoțiri cu adevărat »Reiffeisen«, adică le vom pune pe bază creștinească și le vom conduce în spirit creștinesc!

Noi, durere, suntem încă desbinați în două confesiuni, ca și Nemții, și de multeori comitem greșeli mari pe tema confesională. Pe terenul cooperativei însă absolute nu-i iertat să ne întrebăm, dacă cutare e unit ori neunit. Aci trebuie să fim una, aci eternul de muncă, pe care trebuie să ne întâlnim și să muncim mână în mână ca frați și ca creștini. Altcum ideia aceasta să va prefăce în faptă cu greu și poate târziu de tot.

A. Oțoiu.

Scrisoare din Beiuș.

Zilele trecute au avut loc înrolările (asentările) din cercul administrativ al Beiușului. Acestui cerc aparțin optzeci și patru de sate, cari — cu excepția alor patru — sunt toate românești. Procentul feciorilor noștri înrolați la oaste pe cât e de îmbucurător, pe atât e și mai instructiv.

Rezultatul din anul acesta a în trecut orice așteptare.

Iar vestiții corteși și bătașii tuturor alegerilor de ani de-arândul încoace, sunt din ce în ce mai nevoiași, ce privește aptitudinile lor de ostași și de apărători ai țării, nu numai cu gura, ci și cu brațul.

Și când te gândești la traiul neasămănat de bun ce-l duc satele ungurești de aici și peste tot al țăranelui ungar, ajutat pe toate căile din partea puterii în negocierile lui — cu fierberea de rachiou ș. a. — nu poți să nu admiri puterea de vieață fără pereche a Românului, care cu toate neajunsurile și asupririle, prin care are să treacă, totuș se afirmă ca și un element sănătos și plin de vieață.

Dar să vorbească faptele! Din 57 de feciori din Târcaia, vestita Târcaie, unde nu este suflare de om străin afară de unguri, au fost înrolați 4 — zi patru.

Iar dintr'un singur sat curat românesc, din Răbăgani, din 87 de Români, flăcăi de oaste, fură asentati 39, adică treizeci și nouă. Un record e acesta, ca și care puține se vor fi aflând în toată țara.

Iar celealalte comune dearândul au dat câte 20—30%.

Cine-i gardul țării; cine ocupă și anectează; cui i-se cuvine cinste și drepturi și vot?

*

Românii din Beiuș, încă anul trecut au pus la cale înființarea unui institut tipografic și în legătură cu acesta și a unei librării românești.

Proiectul de statute al acestui institut ce va purta numirea »Doina« societate pe acții, deja a doua-oră a fost respins de tribunalul de Oradea-mare, pe motiv ușor de înțeles.

Mai întâiu s'a respins înregistrarea pe motivul, că statutele nu dispun în formă concretă asupra modului de publicare a anunțurilor societății, ne fiind numit, ca atare, nici un jurnal, unde vor să apară aceste publicațiuni.

Numindu-se — în urma acestui postulat — de organ oficios al societății, respective al institutului »Revista Economică«, înregistrarea iar a fost denegată, sub cuvântul, că statutele de astădată nu dispun asupra publicării în l. maghiară a anunțurilor, *deși acționarii numai în l. ungurească pot fi înștiințați, și numai în limba aceasta pot lua act oficios despre afacerile societății*, — »mert az értesülés érvényes alakban csak magyar nyelven való közzététel után történhetik«.

Și mai incolo, chiar și din partea Tribunalului numai publicațiuni făcute în limba maghiară pot fi controlate. Fără comentari! (cp.)

Reviste.

Socialdemocrații peste toată lumea au vre-o 10 milioane de votanți. Socialdemocrații germani au 78 ziare, tipărite în 57 tiparnițe. Ziarul »Gleichheit« are 85 mii de prenumerați, »Neue Zeit« 90 mii, iar ziarul principal »Vorwärts« chiar 140 mii de abonenți. Suplementul de Duminecă, ce se adauge la mai multe foi: »Neue Welt« — apare în câte 500.000, zi: cinci sute mii de exemplare. Tot acești socialdemocrați au ținut în anul trecut 29.826 adunări ordinare private, și 13.814 pe seama publicului. Au răspândit în lume 23,162.440 de pamflete, și 2,545.811 calindare și alte broșuri.

Oribile proporții, — în fața cărora noi, cei cari dormităm, ori cel mult de punem unii altora bețe în ițe: simțim, cum ne pipernicim una cu pământul.

Noutăți.

Dorim tuturor prenumeraților, cetitorilor, colaboratorilor și prietinelor noștri: Sărbători frumoase și multă mângâiere creștinească. — Hristos a înviat!

Nrul nostru mai apropiat va apărea Joi la ora obișnuită.

Știri personale. Eri și azi a petrecut în Blaj Dr. Octavian Domide, canonic în Gherla.

— Domnul Dr. Alexandru Fop, medic arhidiecezan din loc, petrece de prezent pe timp mai îndelungat în Franzensbad pentru a-și recăstiga sănătatea. În acest restimp e substituit de *dl Dr. Alexandru Dobrescu*, medic.

Mecenatele Stroescu, pe cât se vestește din Sibiu, a făcut o nouă danie generoasă în suma de *șasezeci mii de lei* pentru scopurile culturale ale »Asociațiunii«. — Binecuvântată inspirație!

Din loc. Tinerimea studioasă din Blaj este în fiecare an frumos și creștinește îngrijită pentru sărbătoarea sfințelor Paști. Studenții gimnaziali și pedagogi au ținut exerciții spirituale și s'au cuminecat înainte de vacanțele Paștilor. Ceice au plecat *„să se bucure și să se veselească“*, la caminul părintesc, de căldura și seninătatea celei mai mari sărbători creștinești — s'au depărtat astfel deja de aci cu sufletul mângâiat și predispus de sărbătoare.

*

Clericii au ținut exerciții spirituale de Duminecă seara, dela Florii, până Miercuri dimineața. Superioritatea Seminarului teologic face un lucru cum nu se poate mai frumos, când la două dintre meditățiile de pocăință dela ordinea zilei (dimineața la 1/28 și d. a. la 1/24) admite și auditoriu de afară. Așa zicând întreg clerul blăjan, în frunte cu bunul nostru Păstor: *Mitropolitul Victor* au luat parte la acestea. Am remarcat și o seamă de laici, — făcând foarte bună impresie.

*

În Joia-Mare a celebrat Exc. Sa Mitropolitul Victor cu asistență mare. — La finea serviciului divin, urmând pildei Mântuitorului a spălat și sărutat picioarele alor 12 ucenici—clerici seminariali. — Din evangheliile patimilor, — prima a cetit-o, seara, însuș Marele Preot. »Aceasta să o faceți întru pomenirea mea...«

*

La sf. Inmormântare, precum și la sărbătoarea sărbătorilor, în ziua sfințelor Paști la Inviere și la Liturghie va potifica tot Inalt Preasfințitul Mitropolit Victor cu mare asistență solemnă.

Paștile gregoriane au fost mai frumoase în Pariz, arătând termometrul 22 grade C. În locul al doilea e Bpesta cu 21° C. În Nizza 15° C. în Firenza, Roma, Neapol: 18°. — În Cluj și alte părți ale Ungariei, temperatura s'a urcat și mai sus decât cele 22° C. Din Pesta. — Nici unde în Europa n'a fost vreme bună cași la noi.

Regele Petru al Sârbiei va vizita probabil între 10 și 15 Maiu pe Monarhul nostru. În cercurile politice sârbești, vizita regelui Petru la Viena face bună impresie. Incolo ziarele sunt rezervate și nu comentează faptul.

Un nou membru fondator. La Societatea Meseriașilor români din Blaj s'a înscris ca membru fondator plătind taxa de cor. 100 institutul de credit și economii »Șercaiana« din Șercaia.

Sfânta Mănăstire dela Prislop (diec. Lugojului) a primit un dar de sf. Paști, de o rară valoare. Insufletea prezidentă a „Reuniunii femeilor române“ din com. Huniadoarei, doamna Elena Hossu—Longin născ. Pop de Băsești, la care se întrece gustul artistic, priceperea și entuziasmul pentru arta națională română cu evlavie creștinească, a lăsat a se lucra la atelierul din Orăștie a numitei reuniuni o acoperitoare de altar, executată întreaga cu motive de cusături originale românești și a închinat-o bisericii dela numita mănăstire. Frumusța acoperitoarei nu se poate admiră și lauda de ajuns; e vrednică de aceea, care a dăruit-o și de acele mâni binecuvântate, cari au creat-o. Cu astfel de fiice ale neamului, suntem siguri, că va renaște și înflori sf. mănăstire și va fi iar, ca odinioară, lăcaș sfânt de închinare, cum a dorit-o să fie fericita întemeietoare, Domnița Samfira fca Voevodului Moise Basarab al Munteniei.

Împământarea producerii săminței de iarbă în Ungaria. Recomandăm în atențiunea tuturor proprietarilor de pământ, cari ar dori să se ocupe cu producerea săminței de iarbă în Ungaria, că în acest caz să se adreseze firmei *Edmund Mauthner*, furnizor de sămințe a a curții ces. reg. în Budapesta. — Firma Mauthner, care adese a fost povățuitorul înmulțirii venitelor economilor, este gata a pune la dispoziție un vechiu și bogat în experiențe producător de iarbă, care servește cu îndrumările și cu sfaturile practice. Firma o face aceasta fără a-și socoti spese, ci supoartă și cheltuielile de drum ale omului practic. — Dacă luăm în considerare, că în Austro-Ungaria și în anul trecut s'a adus din străinătate numai sămânță de iarbă în preț de 2½—3 milioane coroane, atunci această mișcare alui Mauthner sigur va afla bucurie și plăcere între economii noștri.

Între Mehadia și Jablanița se proiectează un tunel de 1000 metri. Oameni pricepuți în treabă susțin, că proiectatul tunel ar fi de mai mult rezon, decât repararea resp. ridicarea alor mai multe poduri ruinate când cu potopul de azi-vară. Astfel, dacă planul se înfăptuiește, vom avea între Mehadia și Jablanița cel mai lung tunel ungar.

Convocare. Comitetul despărțământului Diciosânmărtin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ține patru *prelegeri populare* și anume prima în 24 Aprilie a. c. (a doua zi de Paști) la orele 3 p. m. în comuna Vidrasău, a doua în 25 Aprilie a. c. (a treia zi de Paști) la orele 12 din zi în comuna Șonfalău, a treia în 30 Aprilie a. c. (Duminea Tomii) la orele 3 p. m. în comuna Boian, la cari invită cu dragoste pe toți din Vidrasău, Șonfalău, Tătărlău, Boian și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român. Diciosânmărtin, la 13 April 1911. — *Comitetul despărțământului.*

Fenomen ceresc. În Lipic s'a văzut de curând în zori de zi un frumos fenomen pe țaria dinspre răsărit. Razele de soare străbătând prin nourii albi, au reflectat patru arcade viu colorate în direcții diverse. Punctele unde se strățăiau arcadele, făceau impresia alor doi sori noi. Rarul fenomen a dispărut după jumătate oră.

Anarhist. În Bordeaux în apropiere de gara meridională au deținut un individ în cvartalul, unde a tras în gazdă regele spaniol: Alfons.

Pe Balaton joacă Aprilie. — Aici e cald și soare îndelungat, aici saltă valuri uriașe, mânate ca de uragane, aci liniștiți, aci înviforati, precum îl țin toanele vremii. Comunicația trenurilor de pe marginile lui încă a suferit.

Congrua protestanților. Ministrul cultelor a conchemat pe 28 l. c., toți superintendenții protestanți ai țării, ca să se sfătuească asupra noii regulări a congruei. Sunt pregătite mai multe planuri referitoare la proiectul de lege din chestie, și la datul numit vor fi predate.

Cifre curioase. Cel mai greu om din lume a fost până acum englezul Hopkins: 896 fontți. În 1897 a fost în Paris, un copil mic de patru ani și patru luni, și avea dejă 69 klg. — Creșterea unghiilor e 0.7 mm. la săptămână. — Un om de 70 de ani ar putea avea unghiile de 2 m. 88 cm. — Egiptenii susțineau că înălțimea omului e de 19 ori mai mare, decât degetul mijlociu. Mai nou se afirmă, că trupul ar fi de 7 ori mai lung decât capul. Dintele canin al unei fetițe de 7 ani poate produce presiune de 13 klg. iar maseaua 30 klg.

Peșteră de stalactită. Sub casele orașului Tapolca au dat de-o frumoasă și încăpătoare peșteră de stalactită. — S'a constituit o societate pe acții, care va curăți și îngriji după convenință peștera, iar pe viitor va fi pusă la dispoziția publicului.

Ploaie — ori când. Ziarul: „N. W. J.“, publică un articol, ce răspunde la întrebarea: de putem oare face, ori ba, după voe: ploaie, sau senin? Răspunsul e, că da. După foaia germană, lucrul e foarte simplu. — Atârând vremea dela presiunea mai mare ori mai mică a aerului, ar fi destul, dacă am avea un sistem de țevi peste toată Europa și să putem micșorăm ori sporim presiunea numită după plac. Nici tehnica și nici finanțele ci-că n'ar fi imposibile. — Utopie!

Zburând în — mare. Din Nizza se vestește, că aviatorul Tarron sburând cu monoplanul de-alungul țarmurilor mării — dintr'o dată s'a resturnat și a căzut în mare dela înălțime de două sute metri la distanță de 2000 metri. — A fost salvat!

Oraș turmentat. — Sub acest titlu o foie ungară scrie de ieri seara aduce știrea, că întreg orașul Zenta s'a afumat rău la Paștile gregoriene. Cel puțin așa a declarat căpitanul local de poliție, după ce l-au recercat, ce poate fi pricina de-a luat focul iscat acolo proporții așa de mari.

Ghiață artificială. În Budapesta au făcut zilele aceste experimente interesante. Metodul vienezului Engelsmann a reușit foarte bine, căci și pe lângă o temperatură de opt grade au produs, în decurs de 4 ore, ghiață de 15 mm. grosă, bună de patinat pe ea. De curiositate se spune, că pentru un plan de patinare de trei mii metri pătrați — s'ar recere numai un milion de coroane pentru aranjamentul complet.

Profesorul Kézmarszky, nestorul medicilor maghiari femeiești s'a declarat în următorul mod: „La clinica mea apa amară naturală *Francisc Iosif*, pe baza întrebunțării extinse, s'a ridicat în șirul celor mai favorite purgative. Are avantajul, că și femeile lăuze o iau bucuror, pentru că efectul excelent al apei Francisc Iosif se pronunță sigur în foarte scurt timp, fără vre-un simptom sau urmări neplăcute. — Se află de vânzare în prăvăliile de ape minerale și în farmacii.

Aur. Se vestește, că la minele de aur dela Ruda, unde piere anual aur în preț de ½ milion, s'a dat și acum pe urma unui furt mare. — Furii au intrat în mină preste un pravăț părăsit, și săpând la distanță vre-o 50 metri, au pus metalul săpat în saci și au dispărut. — E implicat și îngrijitorul minei.

Aula spaniolă. În Joia mare s'a ținut și în Aula din Madrid obișnuita spălare de picioare. În așa numita Colonada-mare a palatului regal regele și regina au spălat picioarele alor douăzeci și patru săraci — 12 bărbați, 12 femei — fiind de față toată elita dignitarilor bisericești și civili. După spălare s'a dat săracilor prânz festiv, la care mâncările au fost servite tot de cătră rege și regină. Afară de acestea, regele a mai agățat pe 11 osândiți la moarte.

† **Baciu Laia.** A murit zilele aceste un lăutar vestit, de care își vor aminti toate generațiile, ce s'au părădat prin școalele Blajului. Bătrânul Laia, pe care noi l-am pomenit încărunțit, încă pe când eram copii — a fost, pe vremuri, un lăutar cunoscut pe întreg cuprinsul Ardealului. Până departe în fundul Câmpiei, vioara lui înveșia lumea la nunți și la petreceri, căci nu se putea înghieba o petrecere cum se cade, fără baciu Laia. Vremile s'au schimbat și s'au mai stricat — în urmă — și de când lumea-i pe nemție, baciu Laia cântă numai la secund, căci alți primiști îl asvârșiseră din șea. Era un meșter al vioarei, ales în piezele bătrânești. S'a dus acum și el și s'a prăpădit ca un cântec bătrânesc.

Petreceri. Reuniunea gr.-cat. de cântări „Lira“ din Lugoj aranjează sub conducerea Dlui Ioan Ienea, Duminea la 30/17 Aprilie (Duminea Tomei) 1911 în Pavilionul hotelului „Concordia“ concert împreună cu dans.

— Elevii Institutului pedagogic din Blaj invită la *Concertul*, ce se va ține la 24 Aprilie st. n. a. c. (a II-a zi de sf. Paști) în „Sala de gimnastică“. Venitul curat e destinat pentru crearea unui fond, care să servească la cultivarea muzicii rituale bisericești și susținerea unui cor permanent la Catedrala sf. Treimi din Blaj.

— Tinerimea română din Murăș-Uioara și jur invită la „Concertul și producțiunea teatrală“, ce le va aranjă la 24 Aprilie n. 1911 (a II-a zi de sf. Paști) în sala hotelului „Erial“ din Murăș-Uioara în favorul fondului cultural din loc.

— Curatorul bisericii gr.-cat. din Iernut (Radnot) invită la „Petrecerea împreună cu teatru și dans“, ce va avea loc la 25 Aprilie n. c. în sala hotelului „Central“ din Iernut.

Senzație literară. În nrul cel mai apropiat vom avea plăcerea a da un articol de mare actualitate despre „*Fragmentul Teodorescu 1580—1600*“. Regretăm, că ni-a sosit cu o clipă după încheierea nrului nostru de Paști.

Posta Redacțiunii.

Crișanul. Ești bine primit oricând.

J. F. Lo. Va urmă într'un număr viitor.

„*Venite...*“ Regretăm, că a sosit prea târziu, pe când nu mai aveam loc în nrul de Paști. — Salutări!

E. B. B. Nrul de Paști era deja aranjat, pe când au sosit filele DTale. Sperăm să le putem face loc în vre-unul din cele viitoare.

Dr. Șt. P. Vi-s'a spedit conform dorinței. Cei-ce știu desgroapă și învia cele „moarte“ se pricep nesmintit și la modul cum trebuiesc ținute la lumină și alimentate cele „vii“. — Hristos a înviat!

Dr. P. B. Au fost toate „greco-catolice“.

C. L. D. Ne ameninți cu un „potop“ de versuri; — trimite-ne deloc și o „barcă“, cam în condițiile celei biblice.

„*Din lumea g.*“ O mai recunoști?

J. G. B. Acum n'a mai mers. — La revedere cât mai deasă. Vale!

Preoteasa. Suntem încântați de nobilele sentimente, ce vă conduc. Sperăm, că ne mai cercetați. Vă rugăm însă cu toată inzistența, ca în cele viitoare să binevoii a-ne comunica și numele... Așa pretinde meseria noastră... și multe răspunderi, cu cari e împreună. Complimente!

„*Osana...*“ N'a mers, decât cum o vezi. — E bine așa-i? La revedere!

T. T. Atâta am cioplit la ea — pân'ce ne-am trezit, că ni-a dispărut din mâini! Câtă fatalitate! Ori nu?

S. Buc. Celelalte vor urmă de-acum înainte. Sărbători fericite!

Nif. A remas prea tare pe sub măsură. Mai trimite.

M. R. A. În nrul viitor.

Pepa. Ritmele, ritmele, sfintele ritme! Aci cople și cuvintele!

Tgb. E cam trăgănată. Motivele ar putea fi mai alese și mai cu șic redade.

S. I. B. Stilizare, ortografie, interpunctie și alte gadine similare sunt și ele, paseri cari încă ar dorisă trăiască și să fie respectate în această „luptă pentru existență“, și domnul redactor se cam su-pără, când le vede paraponisite...

Ceilalti! Fiți salutați cu toții. La alt prilej! *Hristos a înviat!*

DIN CETĂȚUILE NEAMULUI.

— Scrisoare specială pentru „Unirea“. —

Beiuș, 20 April 1911.

O călătorie, sau fie aceea și o escurziune mai mărișoară, — dacă n'o descrii, e cași o carte, pe care o cumperi și n'o cetești. La noi, oamenii de altcum mai bucurosi citesc cărțile imprumutate... pe veci.

Frumusețile multor ținuturi, pe unde e răsfirat neamul nostru, pot stă asemenea de cele mai pitorești regiuni din Europa. Adevărata deosebire dintre ele ar fi numai faptul, că cele din urmă sunt cunoscute și cercetate de lumea mare, iar ale noastre stau ascunse și tănuite, neavându-și crainicii, cari să le poarte și să le răspândească vestea.

Dreptaceea a încremeni în câteva crâmpee impresiile câștigate în străbaterea munților noștri, încă nu înseamnă a scrie »genre demodé«.

Mâna măiastră și darnică a naturii, trecutul și istoria noastră, care tocmai în văile și în deschizăturile munților, într'aceste cetățui de pază ale neamului nostru, s'a îmbogățit cu multe și superbe pagini, — ar trebui, ca cel puțin în zilele calde de vară, să atragă inimile și privirile tinerimei noastre.

Natura și istoria fac din munții noștri — și mai vărtos din *Munții Apuseni* — un loc de pelerinaj, unde înviorându-ne și întărindu-ne forțele, la cel murmur alintător al izvoarelor, să ne deschidem și ochii sufletului sub povoaara amintirilor, ce ne întimpină pas la pas și ne duc în vremuri mari.

*

Stăpâniți de aceste curate îndemnuri înjghebarăm o societate de sportivi, din advocați și profesori, oameni făcuți toți mai dintr'o bucată și sub paza sanitară a doctorului nostru, a prietinelui, care și-acum ține mult la nota aceea drăguță de tinerețe a studentului german, voioși trecurăm munții *Biharei*.

Dela Beiuș poți străbate pe două căi la Moți. Una-i ceea pela *Petroasa Stolnic* și *Vârtoș*, iar cealaltă — mai anevoioasă și mai țepise e, care duce spre *Plaiul Băiței*, *Fântânele Biharei* și *Piatra Grăitoare*. Noi luarăm drumul cel mai greu, spre *Piatra Grăitoare*. Vorba eră, să vedem și să ne cunoaștem, cine ce plătește. Mulți oameni în lume au norocul de-a nu se cunoaște nici-odată pe sine înșiși.

Pleci de-acasă în zorii zilei și tăind satele: *Negru*, *Drăgănești*, *Sudrici*, *Zăvoeni* și *Ștei* — patria mult regretatului *Miron Pompiliu* — la *Luncă* cotim în stânga și cale de-un cias, dăm în valea *Băiței*. Un aer aspru de codru, ca o nouă putere se coboară de pe coastele de brad, fumegătoare ale vârurilor dela *Stâna-de-Vale*, retrasă în dosul nostru, și de pe ale *Cucurbetei*, ce cu creasta ei pleșuvă stăpânește un colț de țară.

Băița-Biharei e un orașel de munte, strâns între prelungirile piscurilor *Măgură* și *Fănață*, ce stau față în față întrecându-se parcă, care din ele să stăpânească mai multe din căsuțele mici cu pereți albi — din *Băița-Sat* ce iese din desimea nucilor de pe valea *Crișului-negru*. Aici a fost, până anul trecut, singurul oficiu montanistic în părțile crișene. Azi statul a sistat exploatarea puținului argint, cupru, bizmut biharit, tremalit, și de-aci înainte numai bieții muncitori rămași pe ulițe, niște oameni greoi, ca toți minerii și mătăhαιοși, și o sumedenie de copii aproape idiști, vor vesti, că în munții *Biharei* au fost cândva mine de argint și alte metale, lucrate încă și de Romani.

Băița însă pentru *Moți* are o în-doită însemnătate. E un fel de descălătoare pentru cei de pe valea *Arieșului*. E de știut, că sunt *Moți* cu un cal, cu doi cai, și cu trăsura. Cei cu trăsurile coboară vasele până la *Băița* cu calul, și de-aci încărcându-le pe niște harabale lungi pleacă în țară... până colea la *Solnoc*, *Dobrișin* și *Arad*.

Reîntorcându-se, lasă trăsurile aici în gazdă, iar ei, cu bucatele în spinările cailor, merg acasă să aducă alt transport.

Sute de *Moți* pleacă mai ales *Dumineca*, după spartul târgului de săptămână, spre *Neagra* și *Scărișoara*. Cu ei plecarăm și noi. Sunau văile de cântece, chiuituri și de mânături de cai și eră atâta vieață în codru. Îmbrăcați de escurziune, *Moții* ne ziceau »feșteri« (*Förster*). Și numai după ce ne mai încălzirăm în vorbe, se împăcară cu gândul, că încolo și noi suntem oameni de pace, ca și dânșii. Dela o vreme începură și ei să ne vorbească mai deschis. Un drum îngust, pietruit cu moluz și zgură de metal, ne îngreună pașii. Ajunși la *Topitoare*, lăsăm în stânga *Dealul-Negru*, cu uriașa crepătură de stânci, numită *Poarta Biharei* — aproape de izvorul *Crișului-Negru* și cotim în dreapta pe sub *Dosul Blidarului*. Prin desis de codru și încălcături de povoaie străbatem spre *Plaiul Biharei*. Cale de

patru ceasuri urcăm o înălțime de peste o mie de metri. Ne apropiem de *Fântânele*, pădurile se răresc, fagul și carpenul se retrag smeriți la spetele noastre. Ici-colea se ivește câte o fâșie de brădeț menită să ne vestească, că colea în dosul *Biharei* și a *Cucurbetei* se încep lungi și innourate păduri de brad. Înaintăm din greu. O plouă subțire, dar deasă, cerne pe indelete și ne face suișul și mai anevoios. Calul suflă ca pistonul mașinii. Din când în când ne dăm pe jos, dar nu-i modru să răzbatem. Iarba-i udă, hainele ți-se acață în smidele de jucapen și în desimea rugilor de smeuriș. Ce nu înfruntă omul pasionat de frumusețile naturii! Pe semne acum ieșim din streșina *Biharei*. Zarea se deschide și raza ochiului stăpânește o nouă lume. Platoul se mai netezește, suntem la *Fântânele*. Aci e acioala *Moților*. Ținem un popas de-un cias cu *Moții* dimpreună. Se încing poveștile pășaniilor de până acum și creștinii fac mult haz din isprăvurile noastre. Ei nu înțeleg ce bruma ne poartă pe noi pe aici. Dar risetele conțenesc. Priviam cu oareșicare înduioșare spre *Piatra Grăitoare*. Ne cărăbănim înainte cu inimă scăzută. Ce păcat de atâta trudă. La ce ne-am așteptat pe semne, n'o să avem. Cerul cât bate ochiul stă spre innourate. Chiar când ne pomenirăm pe plaiul dela *Piatra-Grăitoare*, o bură groasă se desprinde de pe vârful *Cucurbetei* și pâlcuri după pâlcuri se destramă în nouri greoi, cenușii, ce se lasă spre coastele împădurite ale înălțimilor și în câteva clipe împânzesc toată zarea. Se începe mărețul concert al naturii. Vântul se înstăpânește peste toate vietățile, scoate aburii din ascunzișurile codrilor de brad și frământă și zolește norii, de plâng pădurile de milalor. Vuetul sinistru din această lume a basmelor, din când în când e sfâșiat de troznirea brazilor, ce smulși din rădăcină se rostogolesc în adâncimi. Mici și neputincioși priveam cu jumătate de răsufare la acest joc groaznic. Dintr'o înălțime de peste a o mie șase sute de metri ne uitam jos, în pâlția deschizăturii dintre munții *Băiței* și ai *Poeniei*, la scăpărările fulgerilor. Pe cele vâruri par'că toate puterile supraomenești încep a se răsboli, *Zorilă* cu *Mugilă*, *Smeii* cu *Bălaurii*, *Ielele* cu *Dânsele*, *Statu-Palmă* cu *Barbă-Cot*, *Focul lui Sân-Medru* cu *Vârcolacii*, iar *Toaca* din cer și *Vântul-Turbat* jaluzi, cum de îndrăznește țipenie de om pământean să asiste la această gigantomahie, își trimit spre noi suflările lor de mănie și ceruri zguduitoare de bubuituri.

Cu încetul suntem și noi în nor. Pe plai, deja la cinci-șase pași, abia ne mai cunoștiam unul pe altul. Rază de nicăiri. Călări, învăluți în nor, cum eram, când se mișcă omul, gândea, că e o fatoamă. Ținem sfat. Să așteptăm, până ce se mai limpezește, ca să putem gusta măreața priveliște dela Piatra-Grăitoare, ori să plecăm. Toți insistarăm să mai așteptăm, doar mândrul soare, solul păcii, se va îndură spre noi, și ne va trimite o rază de mângăiere, drept răsplată după atâta amar de trudă.

Știam, că plaiul dela Piatra-Grăitoare are să formeze punctul cel mai luminat din calea noastră. E vestită priveliștea, ce i-se deschide omului de aci, unde se întâlnesc hotarele alor patru comitate.

În vreme înseninată, de aci, cu un binoclu mai bunșor, vezi Oradea-Mare și Dobrișul.

Așteptăm neastâmpărați ivirea razelor. Munții încă fumegă. Nori greoi, leneși, oboșiți și zdrențuiți de încăerare, mai plutesc prin văzduh și orizontul, pe semne, în valea Băiții nu se limpezește.

Dar pe apa Arieșului din când în când începea să mijească câte-o rază de lumină și în revărsarea lor vedeam marea panoramă a Munților-Apuseni, ce închid din toate părțile valea Arieșului. — Vederea străbate depărtări nelinchipuite și în parada acestor impresii te înalți în lumea simțirilor și a gândirilor și mintea ți-se deschide în fața mării puteri creatoare a Celui de Sus, care e minunat întru toate ce a făcut și a zidit cu mâna Sa, fie aceea podoabă în natură, fie strălucire și frumuseță în gândirea omenească.

Strajă de veacuri preste graiul și obiceiurile din bătrâni ale acestor locuri, în fundul zării, abătut puțin în dreapta spre est se înalță piscul *Găineii*. La nord în stânga noastră e *Călineasa* iar spre sud *Glăvoie*, *Lăzarea*, *Lespezile*, *Munțișoru*, *Dâmbul Boului* și *Godeanul*. Ne desfăcem pe câteva clipe unul de altul, ca așa, singuri și netulburați de nime, să ne adăpăm inima și mintea din această feerică și răpitoare manifestare a sublimului din natură.

Mormane de piatră, ce ascund, cine stie câtă bogăție pământescă, se înșiră ca și niște juzzi pe scaune, unul de altul la oareșcare îndreptare și ne ținutesc privirile. Stau tăcut și ochii mi-se perd în grămezile aceste uriașe și cum li văd așa muți în suverana lor nepăsare, involuntar îmi vine, să-amintesc de micimea și slăbiciunea omului adăpostit într-o coajă de lut

atât de gingașă și lesne de repus. — Și cum atunci, cutremurat simți, că trebuie să te pleci în fața Atotputericului, care tocmai în aceasta slabă și șubredă făptură a mânilor Sale, și-a arătat puterea și mărirea, făcându-l stăpân peste toate creaturile.

Și cum stau așa perdut în gânduri, negurile cătinel se topesc supt năvălirea razelor și vârfurile cu coastele lor gheboase se văd din ce în ce mai luminos. Iar jos în silistile Scărișoarei, unde chinurile ponoarelor se perd în rituri și fânațe verzii, se năzărește ca o coamă subțire argintie alvia Arieșului. Și dacă te uiți și mai lung, vezi jucând în raze și turla bisericuței din Lăpuș. — De plecare facem câteva fotografii și după o întârziare aproape de un cias pe plaiul dela Piatra-Grăitoare, ne dăm în jos pe Gruicul-Galbinei, ce se desface în dreapta dela Piatra — și cași o proptă lungă noduroasă, inelată groi, sprijinește coapsele Cucurbetei.

La început răzbim cam cu greu prin bolovani și huci și apoi și caii erau pe cât colo să ne repună. Coborișul e mai anevoios și pentru cal și pentru om. Călare nu-i chip să scapi teafăr. Pe pietriș calul nu-și poate sprijini piciorul la vreme și opințește la tot pasul, și cum e atunci; cavalerul lunecă făcând la mătâni peste capul calului, de ai să-l culegi din înfundăturile prăpastiilor.

O luarăm pe jos și care cum putea da zor, să nu rămână de conducător. — Coboram la început printr'o rariște de brădet și cale ca de două sferturi apucăm drumul de pe spina-re Gruului.

Locul nu-i țepis, dar avea cusurul, că după plouă, muschiul fiind umăd, ușor puteai să te răstorni. Mai ales noiăștia mai zburdalnici, cari mi-te nu purtam numai grija picioarelor, ci și a frăguțelor și a afinelelor.

Dela o vreme, după o cale aproape de zece ciasuri, ce făcurăm în ziua de azi, pela patru după amiază, simțiam oboseală pela închieturile picioarelor și drept mângăiere și încurajare, întrebăm pe cei dela cai:

— Ei, nene, — mai avem?

— Ba — dle — îndată urcăm coala și apoi putem acolo — un cias sau două mai sta. — Aci țin să amintesc ceva despre noțiunile de timp și spațiu ale Moșilor. — Când zice Moșul »coala numai«, apoi drumul esta și între frați face cel puțin 20—25 kilometri și o cale de 3—4 ciasuri.

Era — cum zisei — patru din zi

și abia pela șapte ajunserăm în gura Lăpușului.

Cum însă ne apropiam de me-leagurile Scărișoarei, oboșiți de pedestrare, mai stăm așa improptiți de butuci, să ne ștergem și să respirăm din plini plămâni sănătatea din codru. Un vânt ușor, ce clătina vârfurile brazilor, ne aducea lungi și duioase chemări de tulnic, ce străbătea cu o putere sugestivă hăul codrilor. Ascult. Și atins de aripa visului, pe care de mult țineam să-l realizez, îmi dau seamă, că deja mă pomenesc pe pământul Moșilor, pe pământ scump și de mărire veche.

Ajunși, cam după șapte la Lăpuș, ne abăturăm pe vre-o câteva clipe pela »feșterul« cămăresc, și cum era zi de Duminecă, pânăce ai noștri se oțeliră o leacă sus în cerdacul dlui Pașca, eu mă vârîi printre feciori, să mai prind dela dânșii una-alta.

Dar lagărul de noapte era proiectat să fie în Gârda, al doilea cuartir sau podeiu al Scărișoarei, drepte strănsarăm bine caii în chingi și în pâcla amurgului de seară, o luarăm pe lângă valea Arieșului spre Gârda. Și »coala numai«, cum e Gârda de Lăpuș, făcurăm o cale de două oare, așa, că era deja denopticel, când ne coborârăm în gura Gârzii.

De noapte furăm găzduți la primarul Scărișoarei, dl Pașca — frate cu feșterul camaresc din Lăpuș — cu o curată dragoste românească. — Dl Pașca e bărbat în puterea vrăstei, înalt, spătos, cu o mină plină, cam roșcată, cu ochii mari, ce mijesc ca niște focuri supt codrul de sprâncene. Cu vorba-i rară, așezată, parcă vezi pe unul din cei patru juzzi din poezia lui Goga. Îl privesc lung și de-abinele, mai vartos dupăce prind de veste, că cineva — ce purta pe atunci numele Vasile Nicola Ursu — din neamul dlui, nu numai că a făcut scrisoare la împăratu, dar a și vorbit cu împăratu. Erau vremuri grele, cum sunt și de atunci încoace, și între ei n'a fost vorba despre recolta din anul trecut.

Din spița aceasta veche, mai sunt trei frați, căpetenii a trei sate de aici, meniți să vegheze asupra tradițiilor istorice, din acest tipic și vestit colț de lume românească.

*

A doua zi reconfortați plecarăm la Ghețar. — Dela gura Gârzii ghețarul e cale cam de două ceasuri. Calea, două sferturi, duce pe lângă valea Gârzii în sus, iar după aceea lăsând la stânga *Runeul Sturului*, cu vârful țuguet ca și o piramidă din Egipt, dăm în dreapta spre colnicele

dela Ciontești și Pocșești, — niște farmuri cu cinci-șasă case și gospodării zidite mai aproape una de alta. — În fața noastră; cum urcăm, se vede ca o dungă lată, *Fața Calinesei*, iar ici mai aproape, stă drept valet la poarta Calinesci *Dealul ghețarului*, sau dealul dela *Voiaga*. Pietros și stâncos, cum e, dealul acesta, afară de ghețar, e mai renumit și pentru faptul, că în Munții-Apuseni, singur aici se află vipere. Auzind de asta, călcăm mai cu pază. În urmă putem să vedem nu numai pereți de gheață ci și vre-un cap de viperă. — Incolo doctorul nostru e cu noi. — Pe cum înaintăm, așa ne și sporim. Băeți și codane și bătrâni, pe cari nu-i mai îngăduie picioarele să plece în țară, — de prin cele coline învecinate, o iau rază după noi. Unii aduceau și câte un toc de scoarță de brad plin de rășină. Se îngrijau de noi să avem lumină în peșteră.

Ghețarul te înmărmurește. Am văzut în viața mea multe monstruoșități, fie de ale firei, începând dela cataractul *Trollhätan din Scandinavia*, până la gura Dunării, fie făcute de mâna omenească, dar ceva mai înspăimântător, ca gura ghețarului dela Scărișoara, n'am văzut. — În dricul verii, din el exalează o răcială umedă ce temperează la bună depărtare căldura în preajma gurei. — Diametrul deschizăturii la suprafață face aproape două sute de pași, iar afunzimea e de o sută cincizeci. — Priveliștea e zguduitoare. Admiri și simți că ești în fața uneia dintre cele mai mărețe și mai rari opere ale naturii. — Ce putere a trebuit, ca într'acest bloc de stâncă să sape aceasta uriașă căldare de gheață!

Ceți-e însă mizeria și nepriceperea oamenilor. În Șvițera, s'au în altă parte a lumii, — să zic așa — pe aceasta minune a firei, s'ar pune mare preț și ar fi un izvor de câștig și de bunăstare a locului. Vara aici pe căi șerpuitoare și în clădiri arătoase ar furnica o lume de sportivi. Munții noștri aur poartă.... De geaba!

În colo, ce să vezi. O împrejmuire părăsită, aproape de gura peșterii o staniște în patru pari, ce acum parcă stau pe gânduri, să-și iee rămas bun unul dela altul. Iar dacă vrei să te cobori în ghețar, e conștient să-ți faci testamentul. Nu numai groaza iadului ce te amăneste trimițându-și spre tine umbrele înspăimântătoare, dar și faptul că nefiind scări, trebuie să te dai în jos cățărindu-te de pereți umezi și lunecoși, face, ca cercetarea acestei peșteri, să fie foarte anevoioasă și chiar

primejditoare de viață. Coborirea se face anume pe trepte săpate în piatră și în gheață în linie spirală. Dar sunt foarte înguste și în partea dinspre golul ghețarului n'are propte. Topindu-se gheața în fața soarelui, ce cam pela amiaza mare străbate în gura peșterii, treptele își pierd forma și în chipul acesta și rostul, așa, că de fapt nu te cobori pe trepte, ci furișându-te pe un sloi gros de gheață apăsător. — De aceea fieștecare are lângă sine câte un flăcăuș sprinten, care pleacă înaintea ta, făcându-ți la tot pasul cu toporul loc în gheață, unde să-ți sprijinești piciorul, dacă vrei să mai poposești. Dar să nu te uiți în dreapta, deoarece, de ești slab de înger ești pierdut; nici să te miști, că în clipă îți pierzi starea, și iei drumul nu spre ghețarul din jos, ci spre cealaltă lume.

Când ai ajuns în fund, ești ud leorcă.

Jos pe planul ce slujește spre deschizătură, dai de un fel de tină de var subțire și gălbuie. Pânăce noi vizităm această alcătuire ciclopică și tragem câteva locuri, ce produc un echou ca de o detunătură, oamenii ne fac scări în gheață, ca să putem coborî în domul grandios din mijloc al peșterii, numit *Biserică*. Aici și se deschide priveliștea, pentru care ghețarul dela Scărișoara ar trebui să fie unul dintre cele mai cercetate locuri de excursiune din lume. — Proporțiile de aici, întrec pe cele din ghețarul dela Dobșina, din valea Stracena cu o afunzime abia de 18—19 pași. — Afunzimea cunoscute și studiate din peștera dela Scărișoara fac însă două sute de metri. — Sus, drept tavan, vezi un fel de formațiuni. În legătură cu biserică înaintea noastră se deschide o altă boltitură mai joasă, dar pe un plan mai cufundat. Partea aceasta a peșterii se numește *Altar*, și e mai puțin cunoscută; drept că noi aici nu intrăm, ci o privim numai din domul Bisericii. Sofitul altarului e împodobit cu stalactite în diferite forme, ce par ca niște candelabre mari, în resfrângerea palidă a luminei de rășină. Iar jos figurile stalagmitelor se înșiruie ca și niște anahoreți într'acest tănuț templu al naturii, ce în tăcerea misterioasă a domului parcă duși pe gânduri, privesc la una dintre cele mai sublime pagini, scrise de mâna măiastră a firei. — Formațiunile de gheață din Altar, — domul de jos — sunt mai curate, albe, aproape transparente, cu dungi poleite ca de mâna omenească, pânăcând cele din domul cel mare, din Biserică, în urma tumului

de rășină, prind a se îngălbeni și ca urmare, pierd mult din frumusețea.

Tot aci țin să amintesc, că pe pereții peșterii, mai ales în lunile de primăvară, se formează un fel de cristali hexagonali de gheață de mărimea pumnului, ce în felul acesta se află numai aici, și ca atari, alcătuesc un deosebit titlu de raritate pentru acest loc prea puțin cunoscut în raport cu frumusețile lui.

Eșirea din peșteră e și mai primejdioasă decât coborârea. O scară întinată de zece metri servește până la trepte, de aci în sus urci mai cu siguranță, dacă te sprijinești și în mâni și în picioare. Priveliștea, ce-i drept — are haz. Par'că vezi vre-o producțiune de circ.

*

Scăpați teaferi, ne vedem de de-ale gurii. Flăcării se învârtesc, dau zor. Fetele aduceau neaua la sticle. Doi-trei bătrâni, ce se abătură și ei pela noi, să mai audă, ce-i în țară, nu se mai sparge lumea spre slobozenie, ne povesteau de vremuri de demult.

Inimile se încălzesc, gurile se deschid. — Imi iau carnetul.

— Auziți, măi, cică vă întrec *crisenii*.

— Pe noi — dle — *Crîșenii*, — turuștii — (așa batjocoresc ei pe cei de pe valea *Crîșului-Negru*.)

— *Crîșanul*... dle.

Astăzi fură, mâne joară

Cu rața de subsuoară.

— Bine, măi, dar *Crîșenii* vă zic voauă: *țopi*.

Atunci începui:

Ciudă-mi și mi-rușine.

Că rade ciuful de mine

Nu mi-ar păsă de rușine

De-ar fi ciuful ca și mine.

Elementul satiric, rari locuri, e atât de desvoltat, ca și în poezia populară a *Moșilor*. Observațiile, — nu arareori asperitate — cele mai sarcastice, sunt îmbrăcate într'o bogăție de cuvinte, ticluite cu spirit și ascuțit de pasquil.

— Ce, țopi, dle, pe noi, cine, dle? *brascarii*, ăștia-s *Moșii dela Neagra*, — *serparii și copiii* — ăștia-s cei dela *Vidra* — și *guguții*, cei dinspre *Huedin*.

— Dar, mă, *Câmpânarii*, aceia vă repun.

— *Câmpânari dela Câmpie*

Cu opinci de mătă vie

Câmpânari dela dumbravă

Cu opinci de mătă neagră

Câmpânari dela Abrud

Și clopu la ei fi crud.

Graiul moșilor de pe apa Arieșului, e curat, sonor și plin de locuțiuni și vorbe înțelepte.

Bogăția graiului acestuia într'acești munți și văi, s'a păstrat ca într'un muzeu. Obiceiurile și poezia Moșilor până acuma n'au fost atinse de drumul de fier al altor locuri, și de impeștrarea lumii nouă.

Provincialismele și vorbele din bătrâni din țara Moșilor de mult așteptă un Creangă, care din măestrelor lor nuansări de înțelesuri, să facă un tezaur comun pentru limba literară de astăzi.

În treacăt amintesc aci câteva cuvinte, de cari n'am dat nici la *Frâncu și Candrea*, nici în studiul domnului I. Popovici.

1. *A subni* = a suride cu oarecare înțeles. Fetele cele de măritat *subnesc*.

2. *A lifui* = a gustă din mai multe mâncări și a nu fi nici cu una îndestulit. Ce mănăcă domnii; iată, așa, mai *lifuesc*.

3. *Polog* = iarba cosită, dar neuscată încă. Un fel de *cosolină* de a lui Creangă.

4. *Alcam* = prețul pășunatului, care se plătește cam pe la Săn-Petru. Și fiindcă cum e atunci, se adună sute și sute de oameni la munte, să-și vadă vitele, așa e și cu etimologia poporală de aici, mai înșamnă și *praznicul munților*.

5. *Holoangăr* = originar înseamnă hoț de mine. Le mai zic *holoangeri* la Moșii, care n-au cai, ci pleacă în lume cu sculele și cu câteva cercuri în spate. Și așa holoangăr face omul 8—10 zloți la săptămână.

Dela Gârda, cam după cinci, într'o căldură molatecă, plecarăm spre Câmpeni. Locurile pitorești de pe apa Arieșului până la Câmpeni, seamănă mult cu cele din valea Oltului; ba nici Rinul nu-le întrece.

(dr. c. p.)

Paștile la românii istrieni.

Interesarea noastră de frații istrieni este tot numai platonice. Prea puțină atențiune am dat dialectului lor și numai ca de curiozitate. Străinii au scris hulă la adresa lor, neadevăruri și neînțelegeri, ce privește graiul lor; iar noi le-am luat de bani buni și le-am tipărit în enciclopedia română. Proh... În timpul mai dincoace s'au publicat drept *studii* dialectale câteva povești auzite din gura lor. Atâta tot. Și, fie zis în treacăt, aceste comunicate au lipsă de rectificări, pentru ca să se poată lua de bază pentru studii filologice. Sperăm, că tinărul istro-român Glavina va face acest serviciu literaturei

chiar în coloanele acestei foi. Dar să revin la poporul meu, de a descrie datele istro-românilor la Paști.

Eră în anul 1906. Paștile, după amândouă calendarele, cădeau deodată.

Românii istrieni toți sunt romano-catolici. De când? Nu știm pân acum. Și n'a știut să-mi spună nici parohul din Susgnevița. Numai atâta mi-a declarat, că e convins și dânsul, cumcă *românii istrieni mai demult au fost de ritul oriental*. Aceasta o deduce și din faptul, că se derâmase un părete al bisericii din comuna Sucodru și de sub tîncuială au apărut tipuri sfinte în stil bizantin.

La notița, că istro-românii sunt romano-catolici mă grăbesc a adauge observarea, că în biserică nu au limba liturgică latină, ci au *vechea slavă* s. glagolitică, așa însă, că *întreg ceremonialul rom.-cat.* este tradus în vechia slavă. Se cântă dar numai slavonește și li-se predică *croățește*, ca în ori care comună croată. Cât este de desavantajos acest fapt cu privire la limba română și idea originii! Să mai socotim și împrejurarea ce abia îi vine omului a crede în veacul al XX-lea, că *în cele 7 sate românești nu există școală*. Copii merg la școli în satele vecine croățești. Ba în Susgnevița a întemeiat și susține societatea Metodiu-Ciril o școală pompoasă cu inscripția croată. Acum cinci ani încă nu eră cercetată de copiii românilor, cari tot așteptă, ca pe Mesia, să li-se facă școală românească. Oare până când vor mai așteptă?! Propaganda croată lucră fățiș și bătător la ochi; iar fruntașii români dătători de ton cugetă ca acela, care mă întrebă, de mai pot românii rezistă curentului cutropitor vre-o 20—30 ani. Am răspuns, că nici 2—3 și, că e tradare a-i părăsi în uitare și în extremă mizerie de tot felul, când ar fi atâta loc și pentru ei...

Din cele expuse se poate înțelege, că de ce în ziua Paștilor nu se aude românește între românii istrieni tradiționalul salut creștinesc „Hristos a înviat“, ci se salută în slavonește, cum au auzit în biserică. Ca în treacăt fie zis, că nici salutările îndatinate, sau „binețele“ din vieața de toate zilele, nu se mai dau românește, măcar că ei între sine vorbesc *uamai* românește și sunt mândri de limba lor „*vlaški*“, respective „*jeianski*“ (adecă idiomul românesc al celor din comuna *Jeiâni*). Când văd, că se pot înțelege între sine, fără să-i priceapă străinii, răd cu satisfacție și zic „*lii puten vinde*“. —

Datini specifice românești nu mai au. Ouăle roșii se obicinuesc și la ei și duc la biserică și dau preotului, ca la noi când iau paști. Ei *nu iau paști*, ca noi cești din regatul ungar.

Un singur obicei delă Paști îi mai dovedește, că odinioară au fost de ritul oriental, acesta este *toaca*. Atâta bat la noi toacă în post, și trag clopotele la Paști! Ei ar bate toacă, dar nu au. Iată dar, cum fac, pentru ca totuș să se păstreze — fi reste inconștiu — datina strămoșească: în Dumineca Paștilor înainte de a trage clopotele *bat toaca în clopote*, în cele patru părți ale lumii: de cătră răsărit, apus, miază-noapte și miază-zi. Ține multișor

acel tocat, dar îi pare rău omului, când încetează, căci cu atâta măiestrie o știu bate, cât este o desfătare, să asculte. Se știe, și a rămas scris din timpuri vechi, — cât de mari măiestri sunt orientalii întru baterea tocii. Aceasta dibăcie au moștenit-o frații istro-români și o deprind cu atâta artă, cât clopotul sună adevărată melodie. Străinul nu-și poate da samă, ce sună dimineața în ziua Paștilor așa neobișnuit, dar nespuse de plăcut.

Atâta e tot ce au mai păstrat din trecutul depărtat.

Portul li este simplu. Bărbații, ca și femeile, au portul croaților din Istria. Odinioară bărbații purtau cioareci de lână albă, mânecariu tot de lână și căciulă; în picioare opinci tot manufacturi de casă. Azi numai în satul Jeiâni am mai aflat așa ceva. *Sărăcia extremă* i-a silit să-și înlocuiască industria de casă cu țesături din prăvălii, cari sunt mai ieftine. Opincile făcute la casă chiar și din piele de porc nelucrată, păroasă, le mai poartă și acum, chiar și în ziua de Paști până și neveste tinere.

Cântecurile i-s croățești. Sunt slabi cântăreți, ca toți istrienii, afară de italieni. Jocul le eră oprit; dar precum am aflat, joacă la ocaziuni, însă numai *jocuri internaționale*, la sunete din *cimpoi* („*fole*“ — foi, cum le-am zice noi). Tot modul de vieață le este străin... Fără tradiții, fără legende. Ici colea abia se surprind trăsături din chipul roman.

Caracterul deschis, firea serioasă, dar și aplicată spre veselie a gintei romanice se constată încă și la istrienii noștri, cari, de sigur, ar serba Paști mai vesele, dacă acolo în „*Val d'Arsa*“ (Valea arsă) și în crierii Carstului n'ar avea un traiu așa de lipsit, stâmtorat. Trăiesc câte 10—12 la o casă. Cei mai harnici de lucru sunt „*pe lume*“ (duși în lume). Cine-i știe unde? Casa întregă se razimă, așa zicând, în *hărnicia femeilor*, cari *nu lasă nimic de dorit*. Pe Paști și-au cusut haine lor și la prunci; și-au vărut și curățit casele și așteaptă, să le sosească „*omul*“. Ferice de ei, unde le sosește. Acolo și Paștile sunt mai vesele. Ave.

INVIEREA.

După Goethe.

Hristos a înviat

Din a pierzării adâncuri!

Voi, toți cei din cătușe

Voioși săltați asi liberi!

Voi, vestitorii lui,

In fapte și'n iubire,

Voi toți legați frățește,

Drumeți, vestind Cuvântul,

Cari nu știți de plăceri,

Invățătorul vostru

Pe voi ve caută astăzi!

Fragmente.

— Povestire originală pentru „Unirea”.

»Am fost de curând, prietino, într'un sat. Aveam niște afaceri grabnice și pornisem de dimineață. Pentru noi orașenii o plimbare în răcoarea proaspătă și îmbalsamată a dimineții e ceva veșnic nou. Dar în dimineața asta n'avusesem noroc. Am lăsat în grabă drumul țării, și am apucat pe-o cale srămtă și mîncată de ogășii adânci. Drumul a fost greu ș'am ajuns târziu.

Pot să-ți spun însă c'am venit cu impresiile cele mai plăcute. După ce mi-am isprăvit afacerile am mers să văd biserica din sat. Zidită pe-o colină, bisericuța albă și drăguță mă chemă parcă dintre prunii progadiei s'o văd. Am mers pe la părintele, un om la vrâsta jumătate, cu fața arsă de soare, și i-am spus dorința »Cum să nu mă rog, numai decât« Imi zise, în vreme ce căută după cheile bisericii.

Biserica nu-i nouă, cum mi-se păruse mie din depărtare. Dar e proaspăt văruiată. La intrare de-asupra, dintr'un chip vechiu de lemn, străjuește sf. arhanghel Mihail.

— L-am lăsat aici, din vechile icoane numai acesta a mai rămas — zise părintele văzând că-mi leg privirea de icoana bătrână. »În lăntu avem icoane și lucrări nouă«, adăuse părintele.

Impresia generală ce mi-a lăsat interiorul acestei bisericuțe dintr'un sat svărlit între dealuri, aș putea-o asemăna cu aceea a unui păhar curat, strălucitor, de cristal.

Nicăiri n'am văzut într'o biserică o curățenie mai mare. În liniștea ei mi-am simțit de-odată sufletul cuprins de sfială, de umilință și evlavie, și un glas tainic îmi șoptea: asta-i casa Domnului. Stranele frumos înșiruite, chindisite măestru cu motive românești, pardoseala de piatră albă, frumos măturată, păreții împodobii cu icoane bine executate, covoarele de pe stranele canturilor, tot ce eră în biserică aceasta părea că-mi spun: suntem curate, suntem împodobite, pentru că noi avem veșnică sărbătoare. Suntem în casa Donului.

În potirul de argint aurit se jucau razele soarelui.

— »Sunteți sat bogat, părinte?« — l-am întrebat.

— «N'aș putea zice. Oamenii însă sunt pașnici.

L-am întrebat așa, pentru că am numărat douăsprezece vâluri albe pentru potir, de în curat, tivite cu mătăasă albastră, curate toate cumu-i spuma.

— Dar oamenii vin regulat la biserică?

— Așa ca 'n satele unde se face economie. Vara nu prea vin mulți. Iarna însă da. Atunci au vreme.

— Și jertfesc pentru sf. biserică?

— Chiar îndărăpt nu se dau dela un lucru bun. Dar cum v'am spus, sunt oameni cam sărăcuți. Cu mult îndemn însă, merge.

Mă simțiam nespuse de bine în curățenia acelei bisericuțe. Mă gândiam, dragă prietino, chiar la biserică dela noi din sat și dintr'alte sate pe unde am mai umblat. Ce deosebire, Doamne! Am văzut în unele biserici vâlul dela potir nespălat un an de zile. De bună seamă, că nici nu va fi avut nici al doilea vâl. Am văzut stihare smolite și boțite, pe cari le îmbrăcau preoți avuți și cu fete mari la casă. Am văzut în multe părți păingenișul țesut în toate colțurile. Nu-mi venia să cred că-s într'o biserică de pe sate, imi făcea mai mult impresia unei capele din oraș mare.

Din ziua aceea, dragă prietino, țin nespuse de mult la preotul, care m'a dus să-i văd biserica. Pentru că, ori cum m'am socotit, meritul de căpetenie, că se poate ține într'un sat o biserică așa de curată, am văzut că numai a preotului poate fi.

Cum mă ști, eu sunt un mare prietin a ordinii și a curățeniei. Imi place să fie casa mea curată. Dar din ziua aceea eu înțeleg, că nicăiri nu se potrivește, nu se cere curățenia, ca în biserici. Ele, casele Domnului celui fără de pată, într'adevăr că trebuie să strălucească de curățenie. Și m'am gândit mult: cum se face, de mulți preoți își lasă bisericile așa de părăsite? Cum poate un preot, ca un an întreg să folosească un singur vâl alb la potir, sau o față de masă, care n'o spală cu anii, pe masa altarului? Și de

câteori m'am gândit așa, mi-a venit în minte preotul din satul acela, și totdeauna am ajuns la aceeași convingere: preoții cari nu dau pe curățenia bisericii în care slujesc, nu au credință destulă. Că n'au simț pentru ce-i curat, n'au vreme să se cuprindă și cu spălatul albiturilor din biserică, e numai vorbă goală. N'au credință vie în cel ce trebuie să creadă că-i de față în biserică. Dacă ar avea credință destulă, s'ar deșteptă și simțul pentru ce-i curat, ar avea și timp de-ajuns ca să supravegheze curăția.

Am cunoscut de pildă, un preot avut, fără copii, care în vieța întregă a servit dintr'un potir de sticlă, în vreme-ce purtă un ceas de aur. I-am zis în mai multe rânduri: »Pentru ce nu cumperi un potir de argint părinte? Ai de undel?« Și-mi răspundeă veșnic: »Și așa se poate. Și asta-i bun...«

Ce vreau să relev cu dinadinsul în scrisoarea aceasta, prietino, e ceva cu mult mai însemnat. Tu ști că eu nu-s prea bisericos, și n'am fost nici odată. Problemele morale nu m'au preocupat atâta. Însă de când am cercetat satul acela, biserica cea curată imi vine mereu în minte. Și nu-mi vine mai mult numai ca o clădire oarecare, ci bisericuța aceea începe să fie pentru mine un simbol. Când imi închipui, că întru pe sub chipul arhanghelului Mihail deodată cu ușa ce se deschide să văd interiorul bisericuții, mi-se deschid nenumărate porțițe ale gândirii. Și gânduri și simțeminte nouă, cari nu m'au preocupat nici-odată, încep să mi-se deștepte în suflet. Ș'atunci mă gândesc cu recunoștință la preotul din satul acela. Prin câte biserici n'am mai trecut eu, fără să-mi dea ceva de gândit!«

I. Agărbiceanu.

O amintire.

*Mam'a isprăvit, ș'acum
Prindem noi copii,
Să roșim un ou frumos
Dela puica Liii.*

*Nu știu, care-i mai stătos,
Care ști mai multe;
Nimenia pe celalalt
Nu vreă să-l asculte.*

*Vine și frățiorul mic
Clătinând din șele
Și pe dată varsă tot
Hârbul cu roșele.*

*»Pentru-ce nu l'ai grijit
Unde i-ai pus foaia?«
Pe când strășnic, după cap
Pumnii curg ca ploaia.*

*»Mi-i-nși, că tu nu l'ai grijit«
Trimbiță Mărina —
Și îmbrâncindu-ne 'ntrebam
Care poartă vina?!*

*Mamă fugă cât putea,
Dă pe ușă 'n tindă
Și nuiaua, cât gândești
Sare dela grindă.*

*Toți am amuțit pe loc...
Ș'acum mic și mare
Plângem strânsi într'un ungher
Cât putem de tare!*

P. Pădure.

I-a mâncat molitva.

Departa de satul răslețit pe mările Cernii, într'un crâng ascuns de munte, unde nici glasul tânguios al clopotului din vale, nici tirănitul grăbit al toanelor nu poate străbate, așteptă cu nerăbdare un bătrân cioban pe tovarășul său mai tânăr, care se dusese în sat să aducă paști, pâne și vin, blagoslovite în foia mare pentru împărtășirea credincioșilor.

Căci e și mare aceea a Paștilor, și nici cel mai sălbatic și mai înstrăinat de Dumnezeu cioban nu cutează să se înfruptese, gustând din cașul anume pregătit, ori din pulpa de miel friptă în frigare, până nu a luat paștile, despre cari atâta știe, că tot creștinul e dator a le lua și vai de cel ce se lipsește de ele!

Așa așteptă și bietul nostru cioban pe flăcăul trimis în vale și cu cât se ridică soarele mai sus pe bolta cerului înveșmântată de nori albi, străvezii și de neguri plutitoare pe aripile vântului călduț de primăvară, cu atâta creștea și nerăbdarea lui și neastâmpărul oișelor, cari behăiau așteptând momentul, să fie slobozite pe cele răzoare la pășune. În fine iată se ivește ciobănașul, găfâind de osteneală, cu fața îmbujorată și cu fruntea pic de apă de greul drumului, și începe a scoate din traistă olcuța cu mult dorita pâne înmuiată în vin.

Bătrânul suspină una cu mulțumire, dar neputându-și stăpâni nerăbdarea pentru îndelungata așteptare, înainte de a lua din ulcică, cu lingura nouă-nouă întâia gustare, îl întreabă muștrător pe flăcău:

Da pentru ce ai venit așa târziu mă Ioane?

Dapoi căutai să aștept până făcui popa molitva.

Da a mea unde-i, mă?

Apoi alea-s vorbele popii mă!

Vorbele popii? I-mi mânca-și molitva, na! mâncă-mi și paștile că eu oi mânca frună verde!

Și cu asta îi dădu ulcica înapoi, iar el o luă cătră codru.

Așa se făcu de poveste bătrânul cioban, prin prostia lui. Și Doamne! mulți mai sunt, nu numai prin munți, orbii, cari așteaptă lumina învățăturii creștinești!

Invierea lui Hristos să lumineze pe toți cei din întunec și din umbra morții!

Dr. I. R.

Din parabolele lui Krummacher.

Numele lui Dumnezeu.

Când Alexandru cel Mare ajunse la Babilon, porunci să vină dela fiecare popor în țările învinse de el câte un preot, și-i adună pe toți în palatul său. Erau foarte mulți. El, așezându-se în tronul său, îi întreabă: Spuneți-mi, recunoașteți și adorați voi o ființă prea înaltă, nevăzută? Preoții se închinară și răspunseră toți: Da, stăpâne și rege.

Regele întreabă iarăși: Cum numiți voi pe aceea ființă? — Preotul din India răspunse: Noi o numim Brama, adică Marele! Preotul din Persia: Noi o numim Ormusd, adică Lumina! Preotul din Iudeia: Iehova Adonai, domnul care este, a fost și va fi! — Și așa fiecare preot avea pentru ființa preafântă un nume deosebit.

Regele se supără și zise: Voi aveți un singur domnitor și rege; așa să aveți de aci înainte un singur Dumnezeu. Zeus să fie numele lui!

Preoții se întristară de vorba regelui și ziseră: Cu numele, care l-am spus, îl numește poporul nostru din vechime. Cum să-l schimbăm?

Regele se mâniă și mai mult. Atunci pași înainte un bătrân înțelept, cu părul cărunt, un bramin, care însoțise pe regele la Babilon; el ridică glasul și zise: Regele, domnul meu, să-mi îngăduie a vorbi acestei adunări de preoți!

Apoi se întoarse cătră preoți și-i întreabă: Luminează și la voi steaua cerească a zilei, izvorul luminei pământeste?

Preoții se închinară toți și răspunseră: Da!

Atunci braminul întreabă pe fiecare: Cum numiți voi această stea? Și fiecare spunea un alt nume, numele întrebuițat în țară și la poporul său. Braminul zise atunci regelui: E bine, să numiască ei de acum steaua zilei cu un singur nume? Helios este numele ei.

La aceste vorbe regele se înroși și zise: Lăsați pe fiecare, să întrebuițeze propriul lor nume. Semnul și simbolul nu este însăși ființa!

Castelul Reinstein.

— Note din pribegie. —

Sus un cer ca hurmuzul cu nori fulgurii, jos o apă ca safirul cu nave călătoare care ori că merg împotriva curentului spre Maența, orașul Carlovingilor, ori că plutesc la vale după plucul lui Demiurg, spre vastele peisaje ale Olandei. Și-ți fug ochii pe amețitoare cercuri de apă, când privești Rinul dela piciorul înfricoșatului castel Reinstein. Memoria acestui castel este scrisă în paginile cronicilor cu pene lungi de gâscă, de cătră uricării cu bărbile până la genunchi. Turla cu vârful dințat, la amiază și seara, odată cu soarele își mută silueta răsfrântă în sticla verde a apelor mari. Castelul spălat de atâtea rânduri de ploii ucigătoare și învăluit încă în aburii, ce se ridică de pe suprafața apei, ca și când unchișul Rin, cum l-au poreclit de mult fărâmurii, ar trage dintr'o pipă de argilă din pricina că vremea i-a resocotit vârsta, este de culoarea porfirului, iar pe umerii zidurilor curge o mantie frunzoasă de glycină și-o singură fereastră zăbrăluită, pândește mișcarea de pe de-asupra fluviului neodihnit.

Bat la poarta de schijă. Un câne de terra-nova cu botul ascuțit ca al nevăstuicii și cu blana lungă și subțire ca a caprei de cașmir se simțea foarte fericit, că putea lătra și el odată ca lumea (credeam întâi că-i vre-un nabil german), dar o creștină blondă îl bătă cu mănunchiul de chei ruginite. Ea se mulțumi să-mi spuie că-i supraveghetoarea acestui misterios cuib de piatră. — Intră —

mi-a zis și-atâta tot. Cinci tunuri puse pe obezi de lemn, cu monogramele lui Napoleon cel Mare își introduceau grumazurile de tuci prin crenelurile cetății, ca niște dihanii ce stau gata să sfâșie. O poartă mare cât toate petele din istorie, închide haosul unei hrube, care slugiă în vremuri depărtate de temniță, tot așa de neagră și hidoasă, ca și moda de atunci, de-a tăia capetele oamenilor, cum ai tocă de pildă pătrunjelul pentru bucate. Cine este răspunsabil de-atâtea vieți zugrumate de cătră acei ce au dat hrană istoriei trecutului omenesc, dacă se poate pune o întrebare ca aceasta?

M'am oprit o clipă în pragul capelei. O pulbere multicoloră de raze se cernă prin vitrourele fine, topindu-se pe mozaicul pestriț, lângă sarcina de cunune ce atârână de sarcofaagul unui monarh, pe care dacă nu l-ar fi uitat și mormântul, nu l-ar fi ținut nimeni minte, cum îl 'cheamă. Intrând în coridorul castelului, simții un miros tainic de umbră, un miros deosebit, pe care ni-l dau numai lucrurile bătrâne, scumpe, folosite și care-și pătrunde în nervi, ca o beătură fericită.

Intr'o cămară, pe a cărei pereți lunecă șiruri lungi de igrasie, și care a văzut de mai multeori pintenii de oțel ai nu știu cărui hatman, decât fața visticnicului soare, pe măsura de palisandru cu picioarele încovoiate e masca de bronz al țarului Nicolae I. al Moscoviților și alături scrie pe un crâmpei de carton „Nu-l atingeți“. Urcând câteva trepte ciudate într' o altă cămară cu trei colțuri, în al cărei semi-întuneric înfloreă un pat de fier, scund, pe al cărui așternut umblă migala unor cusături din fire de argint, asemănător patraștrului, care a avut parte de prea multe liturghii în vicața sa.

În patul acela zice-se, că ar fi durmit între alții și Bismark pe vremea înșomniilor dela Sedan. Un portret oval al unei creole, mă făcu să evoc estompa, dar mai ales obiceiurile de pe vremea lui Valasquez, când dragostea cătră așa zisele „Done“ eră exprimată prin murmurul de ghtară și prin madrigale scrise de poeți mediocrii.

Când scoborii o scară, a cărei întortocheare e o enigmă aproape, am fost împinut de-o armată de lăncieri, ce aveau aerul, că nu vor putea în veci-vecilor să fugă din acest muzeu, și care sunt turburați câte-odată în socotelile lor, de cătră îngrijitoarea, ce vine să șteargă praful de pe zăile lor cochite, sau de pașii lapidari ai vizitatorilor englezi. Fel de fel de soiuri de arme stau întinse pe pereți, puști de Damasc, iatagane, săbii, florete, pumnale, savate, areuri etc.

Aninându-mi privirea de fereastră cu grații, zăresc târgul Asmanhausen sub țuguete căciuli de țigle roșii, codindu-se pe după un șold de munte plin cu plantațiuni de viță de vie; o casă alipită de una din paravanele de stânci ale Rinului, cu numeroase obloane verzi, ține următorul indiciu pentru călători „Gasthof zum Barbarossa“. Pe țărnel stâng un vierme uriaș, cu priviri scăpătoare se înfundă în tunelul din dreptul orașului Bingen și voiește să calce micul ducaț Nassau cu orice chip.

Supraveghetoarea castelului îmi ieși înainte cu un ceaslov tare compromis, în ce privește castitatea sa sub toate raporturile, și mi-l întinse ca să semnez într'insul ceva cu plavășul. Scrisei numele patriei mele și mă iscălii!

C. S.

TU EȘTI PETRU.

Puternic sune al meu cânt
Din stânci spre mare, duș de vânt
In vuiet de talazuri;
Răsune sus și 'mpunător
Ca tunetul, care din nor
S'aruncă peste valuri.

Răsune sus și 'mpunător
Ca un potop zguduitor —
S'audă 'ntreg pământul
Dela Apus la Răsărit
Prin orizont nemărginit
Măreț să-mi sune cântul.

„Mărire Ție, Rege sfânt,
Al cărui braț în veci ne 'nfrânt
Susține-al lumii sceptru;
Marire Ție, blând Păstor
A lui Isus locșitor
Pe muntele lui Petru.

Dușmanii Țăi — mii de pirai,
De neagră ură îmbătați
Și 'mpiși de iad spre Ține —
S'aruncă orb în stânca Ța
Cu jurământ de-a preschimbă
Colosul în ruine.

„Ioshivara“.

Sârma subțirică a telegrafului din depărtatul »soare răsare« ne aduce o veste, care mă îndeamnă și pe mine a scrie aceea ce simțesc în inima mea tină. S'a mistuit un cuib al fărădelegilor în o țară păgână. Im închipuesc cuibul acesta ca pe Sodoma din biblie în care nu s'au aflat 10 drepti și a căzut pradă focului nemilos, și tot atunci cu durere constatăm, că multe, tare multe »Ioshivara« sunt și aici la noi, cari în multe privințe se pot asemăna celei din țara Japoniei, cari fac din atâți tineri cuiburi de »Ioshivara«.

»Ioshivara« păgânilor a ars. Acum întreb, oare ars-au și celea dela noi? Oare trupurile, inimile noastre nu sunt lăcașurile, cuiburile a tot atâtor »Ioshivara«? Pun această întrebare în veacul al XX-lea, bolezat »veacul luminilor«. In veacul, când oamenii îmbătați de progresul civilizației, sub masca științei, încep a se abate tot mai tare de biserică, când uită de tot despre scopul adevărat al omului, despre mântuirea sufletului, lăsând ca trupul și inima —, care au altă me-

Și când în urlet d' uragan
Țovesc — ca valuri de ocean —
In sfânta Ța redută:
Tu stai sublim și neclintit,
Tu stai pe stânca-ți de granit
Cu fruntea liniștită.

— Orbiți pitici, au n'ați văzut,
C'atâtea veacuri n'au putut
S' urnească sfânta Stâncă?
Ajunge numai un cuvânt,
Și voi, ca colbul dus de vânt,
Cădeți — în marea adâncă! —

Mișunea lumii, sămne ceresc,
Tu stai pe globul pământesc
Ca peatra de probare:
Căci cine nu-i sub sceptrul Țău,
E despărțit de Dumnezeu,
E 'n drumul spre perzare

O al credinței păzitor
Și al minciunei zdrobitor,
Jurăm să stăm cu Ține:
Cu Ține 'n luptă cu dușman,
Cu Ține 'n vișor de ocean,
Cu Ține 'n vreme senine!
Innsbruck. Ioan Ferenc.

nire, să devie un adevărat cuib al păcatelor, un »Ioshivara« păgân.

E drept, că în veacul XIX și cel prezent descoperirile științelor naturale, l-au ridicat, l-au făcut pe om stăpân peste puterile naturii, dar și aceea e fapt, că l-au și supus, devenind stăpânul sluga supusului.

Și de acestea s'au mai întâmplat. Martoră ne este istoria universală. Romanii, poporul cuceririlor, ingenunchiază înaintea culturii grecești; iar Normanii, ce cuceresc Britania, se asimilează în poporul cult englezesc, devenind sluga supusului.

Așa au pățit-o »invățații« din zilele noastre. Din stăpânii naturii au devenit sclavii aceleia în momentul, când regina trupului, mintea, s'a lăsat învinsă de simțurile trupesti.

Suntem aproape de ziua mare a »Invierii«, când după porunca bisericii tot creștinul e dator să-și scruteze conștiința, inima, sufletul și să vadă oarecum, nu cumva au devenit ele cuiburi de »Ioshivara« și dacă da, să-și presare cenușe pe cap și să alerge la Canossa.

Suntem un popor religios. Soartea vitregă, de care am avut

parte, ne-a legat tot mai tare de biserică, de credință și mulțumită lui Dumnezeu, în »veacul luminii« credința asta la poporul nostru încă e vie. Dar cu durere trebuie să constatăm, că o mare parte din inteligență și mai ales din tinerimea studioasă se lasă sedusă de ideile false și azi predominante, de a privi biserică de o vechitură, ce azi n'are nici un înțeles, o încunjură, că să nu sic de înstrăinarea de tot de împărtășirea cu cele sfinte. — E un semn rău acesta și o pildă rea, ce se dă poporului de rând.

Mulți sunt și între laicii noștri, cari susțin, că promovarea religiozității ar cădea numai în sarcina preoților, pe când la din contră credința, biserică, raiul sau iadul sunt atât pentru preoți, cât și pentru laici. Și aici ar putea lua exemplul din istorie, căci sunt destule cazuri, când laici creștini adevărați au mântuit neamul lor din decadența religioasă. Așa cancelarul Germaniei de cine a fost dus la Canossa? De un bun creștin, de Windhorst. Iar Franța cea demoralizată și decăzută în urma ideilor revoluționare și anticreștine, a fost ridicată — baremi pe câțva timp — de creștinul bun, Chateaubriand.

Nu-i vorba, avem și noi bărbați de aceștia și mulțumită lui Dumnezeu, n'am ajuns a fi un popor moralicește decăzut. N'am voit ca prin șirele aceste să înfățosez inteligența noastră ca lipsită de credință, ci din contră afirm, că da, sunt și avem bărbați laici adevărați creștini și poate unii întrec pe mulți preoți. Dar cu durere o spun, că sunt și de aceia și mai ales tineri, cari nu se îndeletnicesc, ba le e rușine a împlini porunca a patra a bisericii și cari dau un exemplu tare rău mai ales acum, fiind mai toți acasă la căminul părințesc, și cari sunt urmași de credincioșii religioși și poate și de părinți. Acum așa s'ar conveni, ca toți scrutându-și conștiința, să vadă, oare n'a devenit cuib al păcatelor și al fărădelegilor, »Ioshivara«, și aprinzându-o de fericirea și îndestulirea ce se poate afla în asta »Vale a plângerilor«. (Orm.)

Cântați . . .

Mărite codru altar de veselie,
Privighitori cu glas de preamărire,
Cântați spre cer... cântați în triluri
[sfinte

Eternul cântec dulce de iubire...
Izoare voi, ca lacrimi de îngeri
Treziiți din somn a firii sfântă pace
Și doine, voi psalmi sfinți de întristare,
Vestiți minuni la casele sărace...
Tremurător pe stâncile cărunte
Potop de raze varsă, sfinte soare
Să-nvie piatra fără de viață
Și imnuri dulci de mândră sărbătoare...
Să cânte firea-ntreagă desrobită...
SANDU BUJOR.

Din luptele bisericii.

Fără îndoială peste grele încercări trece astăzi biserica creștină. Francmazonii liberi cugetători, acești dușmani neîmpăcați ai creștinismului, mai mult ca ori și când strigă statelor și guvernelor: „Ecrasez l'infame! Țările odinioară atât de fericite a Franței, Italiei și Spaniei s-au schimbat în câmpuri de lupte pe vieață—pe moarte a creștinismului.

Cu toate aceste încă și astăzi se mai află optimiști, oari în luptele dintre biserică și stat din țările apuse nu văd nici o primejdie serioasă, și toată gâlceava o ascriu unor anumite greșeli de tactică politică a conducătorilor bisericii catolice.

Cei ce din ziarele adevătat creștine se informează despre evenimentele din apus, iar nu din ziare anticreștine, francmazonie, aceia au ajuns să priceapă strigătul de alarmă: „Hannibal ante portas!“

Pentru ca și cei mai optimiști să se convingă despre seriozitatea momentului, în care se află creștinătatea, amintim câteva episoade din luptele creștinismului francez din anii din urmă.

Eduard Macedon, ne spune, că în Decembrie a. 1904 în cartierul muncitorilor din Paris a cercetat pe o femeie săracă, care i-a povestit următoarele:

De mai multe zile zac morboasă și am cerut ajutor bănesc dela antistia cercuală. Eri a și venit la mine un domn dela antistie, și, închipuiți-vă, ce-a făcut! Cum a intrat în casă, întâiu a privit împrejur. A și aflat ce a căutat. A văzut ceva la căpătâiul patului meu, ce nici de cum nu i-a plăcut, căci i-s'a încrețit fruntea de mânie și mi-a strigat cu asprime: „Delătură-o aceea de acolo!“ Privii la locul, unde arătă cu degetul, și-i zisei cu îngrijorare: Dar, domnul meu, aceea e crucea! Pentru ce să o delătur? Pentru ce te vatămă crucea aceea? La aceste domnul respectiv a zis și mai cu asprime: „Dacă nu lapezi de acolo crucea, nu vei căpăta nimic dela antistie!“ La acestea femeia revoltată s'a sculat, i-a deschis ușa și i-a arătat drumul cu vorbele: Domnul meu! dacă pentru aceea ai venit la locuința mea sărmană, ca să-mi răpești singura mângâiere și nădejde a mea, crucea, atunci nu am

lipsă nici de dta, nici de ajutorul dtale. Mai bucuros vreau să mor de foame, împreună cu copilul meu, decât să delătur crucea din casa mea.

La aceste vorbe ale femeii, domnul respectiv, fără nici o vorbă luându-și pălăria a eșit.

Asemea caz revoltător despre goana împotriva crucii s'a mai întâmplat, când în primăvara anului 1906 antistia comunala din Coudelee a decis să se delature, respective să fie zdrobită o cruce prețioasă din cimiter. Spre acest scop au căutat om, dar înzădar; nime nu s'a imbiat nentru o lucrare așa diavolică. Atunci însaș antistia s'a dus la fața locului, și între hohote și injurături au fărâmat crucea, iar după aceea cu mare însuflețire au cântat Mareillaisa.

Dar nu numai singuraticile antistii comunale, ci și guvernul însuș, așa zicând din oficiu, gonește crucea și creștinismul. Dovadă eclatantă e ordinațiunea, în senzul căreia din toate școlile elementare ale țării are să fie lăpădată afară crucea.

Apoi jafurile și necinstirile de biserici în Franța sunt la ordinea zilei. Ziarele din iarna anului 1904 aduceau vestea, că timp de 2 săptămâni în 12 locuri au fost jăfuite bisericile. Intre altele au fost jăfuite bisericile din Poissy, Guibray, Ussy, etc.

Așadară e adevărat, că în Franța așa zicând sistematic se comit jafurile de biserici.

În iarna anului 1905 Martin Rievenn, ministrul cultelor a schimbat capela din Avranches în refectoriu și a dat în ea banchet în cinstea preștinilor săi. În aceeași iarnă guvernul, la propunerea ziaristului Bonnefon, a voit a închide locurile miaculoase dela Lourdes. Dar preste 1500 medici au protestat în contra închiderii, declarând, că la Lourdes „se întâmplă nenumărate vindecări miraculoase și încă în urma vre-unei puteri tainice, pe care știința încă nu a fost în stare a o descoperi“.

În primăvara anului 1907 miliția a năvălit în seminarul din Angers, a alungat afară pe teologi. Apoi au năvălit în capelă, și îmbrăcând vestmintele preoțești, și-au bătut joc de cele sfinte. Au luat pe rând potirele și le-au necinstit, bând din ele și petrecându-și.

Guvernul a esarendat capela domnicianilor din Faibourg St. Honoré pe seama unei cafenea-orfecum de noapte.

Biserica din La Nouvelle au necinstit-o.

Un învățător fiindcă a recitat în școală cu copii „Tatăl nostru“, peste 24 ore l-au amovat din post.

Pe copiii de școală, cari îndrăznesc să poarte cu sine metanii, îi pedepsesc.

În Val d'Ajols au exchis din școală patru copii, fiindcă purtau la grumaz crucea; iar când au protestat părinții, răspunsul a fost, că învățătorul, la porunca autorităților, au lăpădat din școală și crucea mare de pe perete.

Aceste și alte atacuri diabolice se fac în Franța contra creștinismului. Nu-i mirare deci, că bărbații mai cu simțire a națiunii franceze protestează în contra fărâdelegilor guvernamentului ateist și francmazon. Înălți oficiali de stat, militari și civili, scârbiți de atacurile păgâne îndreptate împotriva bisericii, mai bucuros

își părăsesc posturile strălucite, ce le-au avut, decât să mai stee în slujba unui atare guvern. Pildă vie ne este conzulul francez din New-York, Ebray Alcide, care și-a părăsit postul și în scrisoarea de abdicere astfel își motivează fapta: „Convingerea mea e, că interesele patriei și a bisericii mele sunt nedespărțibile una de alta. Nu pot nici cum apăra pășirea guvernului în contra credinții creștine, prin ce în ochii lumii întregi se întunecă vaza Franței. Socotesc a fi pentru mine lucru defăimător, să mai sprijinesc o atare politică, deci mai bucuros abdic.“

În acelaș an care a abzis conzulul din New-York, marea adunare a catolicilor francezi din Cleveland, în numele alor 150,000 de catolici francezi adunați în Cleveland, au trimis guvernului francez o protestare energică contra volnicilor păgânești.

Când s'a dat ordinațiunea de a lăpăda din toate școlile crucea, primarii rând pe rând își dedeau abdicerea. Așa s'a întâmplat, că până la sfârșitul anului 1906 au abzis dejă la vre-o 350 primari, căci conștiința lor creștină nu putea suferi o atare ordinațiune fărâdelege.

Toate aceste au fost înzădar. Guvernul cu o furie turbată gonește și mai departe biserica creștină. În fața acestora trebuie să se întristeze orice creștin adevărat.

Ne doare, că unii frați neuniți „triumfează“, că în țările apusene se dau goane împotriva bisericii lui Hristos. Ne doare, că chiar și un fost membru al bisericii neunite din România a trebuit mai dăunăzi să facă o astfel de constatare tristă: „Mi-a sângerat inima, văzând preoți ortodoxi scriind articole, prin cari se aproabă sub pretexte neadevărate perzecuția creștinilor din Gallia“ (Theodorian, Dreptul canonic oriental, vol. I. pag. 100), de vreme ce un patriarh oriental constată mai dăunăzi, că astăzi în Europa lupta se poartă nu intrațta între singuraticile biserici creștine, cât mai mult contra creștinismului însuș; *„creștinismul în sine este amenințat cu primejdie“* (cf. Revista Teologică, Nr. 4. 1908).

Oare întru atâta să fi pierit la noi simțirea creștinească, încât în toată România numai o singură foaie ortodoxă să aibă curajul a declara: „Pe noi conflictele bisericesti nu pot, decât să ne întristeze. Mișcările din apus sunt preludiul unor timpuri amare și pertru biserica noastră.“
Utinam falsus vates sim!

Virgil Pop.

Din Shakespeare.

Grăesc puțin, dar cuget cu atât mai mult.

Primește sfaturi dela toți, dar nu grăbi cu judecata.

Lumea nu-i decât o scenă, iar femeia și bărbatul simpli actori.

Brute, tu dormi? Trezește-te să te privești pe tine însuși!

Experiența o câștigi prin sârguință și zolire.

Tânguirea sufletului.

Năzuind a întrece cu neascultarea pe Adam cel întâiu creat, pentru păcatele mele m'am cunoscut pe mine lipsit de Dumnezeu, și de împărăția cea veșnică și de desfătare. Vai, ticăloase suflete, pentru ce te-ai asemănat Evei celei de întâiu, că ai văzut rău, și te-ai amăgit amar, că te-ai atins de pom, și ai gustat orbește din mâncarea cea nesocotită. În locul Evei celei trupești, arătat-s'a mie o altă Evă în minte și acesta e cugetul de poftă trupească, carea-mi arată celea dulci și gustă pururea din beutura cea amară. După dreptate s'a scos Adam din Edem, neținând o singură poruncă a Ta, Mântuitorule; dară eu ce voiu pătimi, neluând seamă nici odată de cuvintele Tale cele de vieață. Întrecând eu uciderea lui Cain, de bună voie m'am făcut ucigaș sufletestii cunoștințe, nutrindu-mi trupul, și oștind asupra lui cu faptele mele cele rele. Nu m'am asemănat, Isuse, dreptății lui Abel, daruri primite nu ți-am adus ție nici odioară, nici fapte dumnezeesti, nici jertfă curată, nici vieață nepătată. Precum Cain, așa și noi, ticăloase suflete, am adus fapte spurcate Făcătorului tuturor, și jertfă cu întinăciune, și vieață dimpreună nefolositoare; pentru acestea ne-am și osândit... Avuția sufletului meu Mântuitorule, risipindu-o întru desfrânări, sunt lipsit de virtuți creștinești, și flămânzind strig: Părinte al îndurărilor, prevenindu-mă Tu, îndură-te spre mine. Eu sunt cel căzut între lotri, în cugetele mele, cu totul sunt acum rănit de dănele, umplut de bube, ci tu însuși venind de față, Hristoase Mântuitorule, vindecă-mă. Preotul văzându-mă mai înainte m'a trecut, și Levitul văzându-mă gol întru răutăți, nu m'a băgat în seamă; iar Tu Isuse, cel ce ai răsărit din Maria, venind aci de față, îndură-te spre mine... Ruptu-mi-am acum vesmântul cel d'întăiu care mi-l'a țesut mie Făptuitorul din început, și pentru aceea zac acum gol. Imbrăcându-m'am cu vesmântul cel rupt, care mi-l-a țesut șarpele cu sfățuirea și mă rușinez... Tu însuși suflete al meu ai deschis caractele mâniei Dumnezeului tău, și ți-ai înecat trupul, ca și pământul, și faptele și vieața și ai ramas afară de mântuitoarea arcă... Tu nu te-ai înțeleptit să zidești, o suflete, și întărire să faci poftelor tale. de nu ar fi oprit Creatorul sfaturile tale și de nu ar fi surpat până la pământ uneltirile tale. O! cum am urmat lui Lamech ucizătorul celui de mai înainte, cu pornirile cele iubitoare de plăceri, mi-am ucis sufletul ca pe un bărbat, mintea ca pe un tinăr, și trupul ca pe un frate al meu, ca și Cain ucizătorul. Ploat-a Domnul oarecând foc din cer, arzând fărădelegea cea înfierbântată a Sodomienilor. Iar tu ți-ai aprins focul gehenei, întru carele vei să arzi cu amar, o suflete... De Avram ai auzit, o suflete al meu, carele și-a lăsat oarecând pământul Părinților și s'a făcut nemernic, urmează propusul acestuia... Înțetegând de Isac, ticăloase suflete al meu, că s'a sacrificat în taină jertfă nouă Domnului, urmează propusul acestuia... Să nu te faci stâlp de sare, suflete întorcându-te înapoi, să te înfricoșeze exemplul

Sodomului, sus în Sigor mântuește-te... Se apropie, suflete, capătul, se apropie, și nu te grijești, nu te gătești? Timpul se scurtează, scoală-te, aproape lângă ușe este judecătorul; ca un vis, ca o floare trece timpul vieții, pentru ce ne turburăm în deșert? Deșteaptă-te o sufletul meu, ia seama faptelor tale, cari le-ai făcut, și le adă pe ele înaintea ochilor tăi și picături din lacrimile tale varsă, spune cu îndrăzneală faptele tale și cugetele tale lui Hristos și te îndreptează. N'a fost în vieață păcat, nici faptă, nici răutate, carea să nu o fi greșit eu, Mântuitorule, cu mintea și cu cuvântul, cu voința și cu cugetul, cu știința și cu fapta, păcătuiind ca altul nimeni niciodată. Dintru aceasta m'am judecat, dintru aceasta m'am osândit eu ticălosul de cătră conștiința mea, decât carea nimica nu este în lume mai silnic. Judecătorule, Mântuitorule meu, și cunoscătorule, îndură-te și mă scapă și mă mântuește pe mine servitorul tău....

Iubite cetitorule, auzit-ai vreodată aceste tânguiri și asemănări frumoase? Nu cred. Azi „creștinul modern“ își face singur legile dumnezeesti și bisericești, și dacă din întâmplare rătăcește la biserică pe la Crăciun ori Paști, se laudă, că și el a fost odată sau de două-ori în an la biserică și crede, că cine știe ce virtute a deprins prin aceasta. Dacă însă ai ascultă regulat în fiecare Duminică și sărbătoare s. liturgie, cum îți prescrie porunca a II-a a bisericii ai auzi multe lucruri asemenea folositoare pentru suflet. Și dacă ți-ai prețui mai mult sufletul și te-ai abate pe la s. biserică, câteodată și la utrenie și vechernie, ți-ai putea nutri sufletul, din textul cântărilor pline de învățături. Și în urmă dacă în săptămâna a V-a din post Mier-

curi, seara în loc de a merge la vreo petrecere sau prin cafenele, te-ai fi dus la denii și ai fi ascultat canonul s. Andreiu, desigur ai fi recunoscut plângerea de mai sus și ai fi auzit-o încă întreagă cum e cuprinsă în „Triod“ și la cântarea VIII puteai zice sufletului tău împreună cu cântărețul: „Pe toți cei din legea veche i-am adus ție suflete de exemplu, urmează faptelor celor iubite de Dumnezeu ale dreptilor, și iarăș fugi de păcatele celor răi“. Iar la cântarea IX: „Exemplele Scripturii celei nouă ți-le aduc, ca să te aducă pe tine, suflete spre umilință; urmează dară celor drepti, iar de păcătoși te lapadă, și îmblânzește pe Hristos cu rugăciunile și cu postul, cu curăția și cu umilința.

Prea necunoscută e credincioșilor noștri comoara aceasta de idei cuprinsă în cărțile bisericești, de aceea își caută mulți alte plăceri chiar și în post, și în curând ne vom trezi, că și foile noastre vor avea o rubrică constantă cu titlul: „Petreceri în post“, cum a avut în postul acesta „Budapești Hirlap“. Dar dacă măestrul nostru renumit, Iacob Mureșan, ar face un „oratoriu“ cu textul canonului s. Andreiu și preoții noștri ar cuprinde în viersuri cele IX cântări, și inteligența ascultând „oratoriul“, iar poporul cântând la procesiuni și peregrinaje aceste viersuri, ar cunoaște cuprinsul acestor cântări frumoase, mai ușor ar fi atrași la denii, și urmând sfatul cuprins, ar face adevărată pocăință, și înviind sufletește în ziua învierii, cu suflet curat ar cânta: „Aceasta este ziua care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne desfătăm într'nsa“.

Dr. Val. T. Frențiu.

Din Eminescu.

Acum când amintirea acestui mare visător genial, încă fără pereche, pornește a se agita în cercuri largi, ne face multă plăcere a improspeta câte o schintee din comoara lui de gândire românească și a o da în vileag spre a o mistui cât mai mulți, chiar în ziua de azi, când superioritatea în fapte și în gândiri e mai puțin populară între noi.

„Neputând să te ajungă, crezi c'or vrea să te admire
 „Ei vor aplaudă de sigur biografia subțire,
 „Care s'o 'ncercă s'arate, că n'ai fost vr'un lucru mare,
 „C'ai fost om cum sunt și dânsii... Măgulit e fiecare,
 „Că n'ai fost mai mult ca dânsul! Și prostatecele nări
 „Și-le umflă ori și cine în savante adunări,
 „Când te tine se vorbește. S'a 'nșteles de mai 'nainte
 „C'o ironică grimasă să te laude 'n cuvinte.
 „Astfel încăput pe mâna a oricărui, te vor drege,
 „Rele-or zice, că sunt toate câte nu vor înțelege...
 „Dar, afară de acestea, vor câtă vieții tale
 „Să-i găsească pete multe, răutăți și mici șcandaie...
 „Astea toate te apropie de dânsii... Nu lumina
 „Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina,
 „Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt
 „Intr'un mod fatal legate de-o mână de pământ,
 „Toate micile mizerii unui suflet chinuit
 „Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit...“

Scrisoarea unei preotese.

Dle Redactor, veți avea gentilețea a da loc în nra de Paști al distinsului nostru ziar »Unirea« și rândurilor de mai jos. Aș dori să-mi caut un drum oareșcareva la inimile româncelor noastre și în primul rând la sufletul fetelor. Nu știu, de-mi va succede ori ba, dar simțesc lipsa de a grăi. — Presupunând, că nu-mi ve-ți denega ospitalitatea și numai din pricina, că aceasta e doar prima publicație, ce o primiți dela o preoteasă — lucru neobișnuit la noi până acum — promit, că la caz de lipsă să mai revin; — firește numai în restimpuri mai depărtate, pe cât îmi va concede căsnicia și alte nobile datorințe împreunate cu demnitatea unei preotese române moderne. — De data aceasta, vă rog a-mi permite să adresez vre-o două vorbe către fetele noastre fecioare.

Iubitelor! Odinioară trăiam și eu în lumea de visuri aurii, în cari vă legănați și voi azi; — și puține fete vor fi fost, cari să mă fi întrecut în ambițiile și combinațiile îndrăznețe, de cari e capabilă o inimă fragedă plină de vieață.

Zimbiam neștiutoare, și cum eram copilă mami me simțiam nespuse de fericită. Dacă a-ți văzut cândva în puterea verii vre-un flutur plâpând, adiaând voios sub năvala razelor de soare de pe un răzor pe altul gustând din cei mai frumoși boboci de trandafir, — închipuiți-ve, că nici apogeul fericirii acestei gingașe ființe n-ar fi putut întrece fericirea mea de copilă nevinovată.

Ce vreți — eram fericită și pace.

Părintele meu, oficial la o mare societate de mine își vede de daraverile sale zilnice și astfel toată căma casei a rămas pe mâinile mami, care, viguroasă și dela fire, avea multă indeletnicire întru toate. Îi plăceau încolo amuzările, vorba spornică, fusta la modă, glumele cât de variate și — complimentele.

Noi eram două surori; — un frate ne murise de curând.

Ne obișnuisem așa de tare cu gesturile mami, încât ne închipuim, că o căsnicie nici că poate fi altcum, și nici vieața altfel pricepută și trăită.

Eu, ca favorita mami, o secundam din răspuțeri, de câte ori numai eră lipsă. Mai ales când eră vorba, să-i întăresc zisa, că are să se costumeze mai la fel și decât ficele ei, fie acestea chiar de măritiș; precum de fapt și eram ambele, căci cele douăzeci de roze își trecuseră deja numerarul de mult preste naivitatea și miopia noastră copilărească.

Și apoi, dacă dansa ne sugeră astfel, noi ne simțiam bine și așa, ba nici că ni-ar fi trecut prin minte a ne gândi altfel. — Eufrosina — sorioara mea iubită — ajungea deja vrâsta, la care măritișul e deja înspre declin, și eu îi urmam nu prea departe; dar mama, buna mamă, avea în totdeauna dozarul de mângâiere la îndemână.

De câteori băga de seamă vre-un nou raș de îngrijorare mai ales pe ochii cărbunii ai Eufrosinei, se știă achită de minune. Promisiunea vre-unei pâlării moderne, ori a modei cutare și cutare împrăștiă pe loc toată umbra de supărare.

Aveți să ve petreceți excelent acolo și acolo; sunteți tinere și ce! Vieța asta trebuie simțită, și dacă n'o trăești cu emoții cât mai puternice, ai blazat-o! Pân'ce ești tânără, fi tânără!

Așa ne ținea izonul într'una.

Pasă-mi-te, doar știă dansa ce grăește; unde dă și unde creapă.

Noi la petreceri, și firește, îngrijorata mamă pretutindenea în urma noastră, ca să ne gardeze.

Simțiam noi, ori cât am fi fost de copile la minte, că hipodromeria asta nu poate fi rezon de vieață; dar când observam, că bunul nostru părinte jură pe toată spusa mami orice ar fi zis dansa: — dispărea din noi orice bănuială, cum dispărea bura dimineții în fața argintată a soarelui.

Eufrosina avuse și pețitori numeroși, — dar se întâmplă ce se întâmplă și capătul eră mereu tot acelaș, că toate planurile sburau în vânt, și Eufrosina rămânea apatică, cu gâtelile, »pentru alt prilej.«

Vre-o doi cavaleri și-au luat inima în dinți și, preterând pe Eufrosina, mă ceruseră pe mine, — căci vezi, erau și anii mei la vrâsta cuvenită. Și cu mine se sfârșia treaba la fel.

Și petrecerile noastre continuau — și mama, firește, tot în urma noastră.

Când observă, că ni-s'a pus pe inimă grosul petrecerilor, numai ce ne pomeneam, că pe una, ori pe cealaltă ne puneă frumușel pe tren și ne trimitea la vre-o rudenie cunoscută, »ca să ne mai variem impresiile«. De se întâmplă chiar să călătorească una dintre noi măcar și o zi și o noapte întreagă singură, ce avea asta de a face! Noi călătoriam și ne-am obișnuit să ne placă amuzările aceste volante.

Când câte într'un târziu de niște săptămâni, mulțumind ospitalitatea, ne întornam acasă, porniau din nou petrecerile.

— Și mama, tot în urma noastră.

De câte ori nu se scăpă Eufrosina, amărâtă și obosită după lungile și obositoare petreceri fără seamă, și-și propunea, că are să rămână de-acum acasă, căci petrecerile nu mai au nici o atracție pentru dansa.

Dar timpul trecea, petrecerile veniau și numai ce ne treziam din nou cu buna noastră mamă la petreceri. Și eră vială mama noastră scumpă!

Știți, ce-a zis odinioară, chiar bărbatului meu de azi, când acesta îmi oferise căsătorie întâia oară? Să nu râdeți; — a fost chiar așa: i-a zis verde în față, că dacă îl mână gândurile să mă câștige pe mine, apoi să nu uite, că mai întâi are să-i placă dansul, și numai după aceea mie. Dle — i-a zis — îți dau pe Hortenzia din toată inima, numai cât trebuie să ști, că în momentul, în care te-ai împotrivi rânduelilor mele de mamă, și-ai zădărnicit planurile.

Și atât a fost!

Cavalerul mi-s'a întors într'un călcăiu și apoi ca'n palmă!

Și ce credeți, ce-am zis eu la toate aste? — Am dat mami drept; — cum s'ar fi și putut altfel! Și de ce nu, când mama mă toată sărută zilnic; îmi spunea, că sunt crăiasă de impunătoare; să mă prețuesc după vrednicie și să fiu cât se poate de mândră pe darurile mele de fată întreagă; să nu primesc sfaturi dela nime și să-mi închipesc, că toată lumea se învârte în jurul meu.

Și la cea mai apropiată petrecere dansantă: cine eră în rândurile dintâi: noi — și firește, buna mamă în urma noastră. Părintele nostru consideră toate afacerile aceste ca treburi, ce se țin de resortul mami; și de ar fi trebuit, ar fi fost în stare a se

lua la trântă cu oricine pentru dreptatea voioasei nostre mame.

Dar să nu vă plictisesc, iubitelor, cu atâte amintiri seci, de cari astăzi roșesc. Va fi destul din introducere.

Nu presupun, căci ar fi și fatal de-aș trebui să presupun, că toate treceți prin aceeaș metamorfosă, care pe mine m-ar fi nefericit pe o vieață întreagă, de nu vedeam prăpastia încă la timp.

Socot numai, că trăesc sigur și în voi, căci e și firesc să trăiască, închipuiți tinerești.

Las, că introducerea în vieață, mai vartos la o fată, are lipsă de multe iluzii dulci, cari să facă suportabile zilele de încercare mai târzie. — Tot pământeanul trebuie să golească un pocal de suferințe.

Iubitelor! Azi număr deja bunișori ani, de când sunt măritată.

Trăesc în cea mai fericită căsnicie într'o comună, la care nici când nu visasem. Mă cuprind însă și azi fiori, când mă gândesc, cu câtă naivitate primejdioasă urmăream odinioară niște sfaturi, în dosul cărora toate erau ascunse, numai fericirea mea viitoare nu.

Am devenit soția cavalerului, care îmi întoarse spatele odinioară în momentul, când viitoarea lui soacră i-se impunea drept mijlocitoare de dragoste.

Mărturisesc, că-mi convenise cavalerul dintru'nceput, și asta o știă și dansul; dar după celebra ciocnire nu mai îndrăzniam să grăesc, căci m-aș fi lipsit pe lângă dragostea mami și de niște rânduri de costume nouă.

Și asta făcea, se înțelege, mult în ochii mei pe atunci. — Făceam reproșuri aspre cavalerului: că ar fi prea strict, că poruncește să-mi urască părinții, că dragostea lui e vorbă goală, dacă nu mă lasă'n voia mea obișnuită, și mai știu eu câte; și în dosul tuturor ăstora — firește: sârmana mamă îngrijorată de petreceri.

— Într'o bună zi apoi am rupt-o. Bagseama Dumnezeu a voit așa.

Am spus mami, că mi-s'a făcut greață de multele alergări în toate părțile, și că dacă mai are un picur de dragoste pentru mine, să nu-mi sape groapa nefericirii, ci să-mi îmbuneze cavalerul ales, căci aș dori să-mi schimb rostul de până acum al vieții.

Apucătura a prins. Azi sunt fericita mamă alor mai multe fete și nu tremur, că nu le voi mărită cumva, căci strictul meu cavaler, pe care nu-l pricepussem la timpul său, a fost în realitate un bărbat cu multe binecuvântări dela Dumnezeu, iar eu ascultând sfaturile lui, sunt azi cea mai norocoasă ființă de pe lume.

Fetelor! Fiți cuminte și cu frica lui Dumnezeu, căci zilele sunt grele!

La dorință și ocazie mai revin.

Preoteasa.

Din Shakespeare.

Slăbiciune, — a ta numire e: temee!"

*

Să nu mai crezi în veci, celui ce a frăt odată sinceritatea.

*

Acela a fost un Caesar: când mai vine unul asemenea?

Corul cedrilor din Liban.

(Fragment după Lamartine).

Strecurăte domol o! vânt drumet,
Ca să preschimbi în grăitoare unde
Ramurile codrului măreț;
Nu e pereche 'n lume cântăreț
Când respirarea-ți fragedă pătrunde
In sânul aromitelor cerdacuri!
Nu sfărâmă oglinda de pe lacuri,
Nu asmuți al Libiei deșert,
Ci sub arcada umbrelor înalte,
Fă ca să tresalte,
Tânguitorul frunzelor concert!
Căci fiecare frunză e un glas,
Și fiecare glas o rugăciune!
Strecoară-te o! vânt fără popas,
Prin draperia misticelor strune!

*

A noastră maestoasă diademă
Va fi când va veni potopul iarăș,
Să curețe pământul de-anatemă,
Singurul refugiu și tovarăș,
A vechii seminții a lui Adam,
Din al nostru ram,
Și-or face țarcuri,
Și și-or făuri smintite arcuri,
Fii urgisiți ai lui Avram!

*

Muri când-va cu brațele pe cruce,
Un idol al nădejzii 'n univers,
Și-a noastre ramuri întocmite fură,
De către cei cu sufletul pervers,
Să 'nsângere candida Lui făptură!
Și 'n amintirea ăstor făr'delegi
Un ocean de cerșitori și regi,
Vor veni cu aur și cu mană
Să sărute-a a codrului pulpană,
Iar noi vom acorda divina liră,
Din care mii de note se respiră,
Și-i vom desfăta cum vor veni,
Cu cele mai frumoase simfonii!

Carol Seche.

IEZĂRUL SĂRAT.

— Legendă. —

— Nu v-am spus? Că să poate, se poate. Cum a-ți gândit, că vom putea trece munții la mijloc de iarnă? Tot să vă duc, se vă duc. Iată-ne dar aici.

Și omul mic, mărunțel, cu mustețe scurte și roșietice se uită în toate părțile fără să știe de ce să se apuce. Ninge de nu se vede la cinci pași. Cine să poată ține potecul pe o vreme ca asta? Mai duse el nu-i vorbă pe destui pe vama cucului dincolo de munți, dar pe o așa vreme nici-odată. S'a oprit în loc cu toți ceialalți și să uită jur împrejur să știe batăr pe unde-i. Cunoștea doar nu numai toate cărările de pe munte, dar știa și brazii cum să înșiruie pe rând pe potec în sus. Ce folos acum, că de ninsoarea blăstămată nu vede nimic? Să se uite în sus, dar nu înzădar că jumătate din brazi era pierdută pe undeva prin nori, de unde se varsă zăpada grămadă.

— Nu-i dară chip să scăpăm zise în sfârșit unul din cei cinci — erau trei bărbați și două femei — a hotărât Domnul perirea neamului nostru până la unul.

— E totuș mai bine să ne dăm pe

mâna lui Dumnezeu, decât să cădem într'a oamenilor. Noi îndărăpt nu ne mai putem întoarce, apoi orice va fi.

Și acesta mai tânăr strângea mereu cojocul în jurul său, năcăjindu-se se copere și un copilăș, ce moțăia la pieptul lui pe un sac, pe care omul nost și-l făcuse leagăn și și-l legase de gât.

— Tu, zise iară cel bătrân cătră celce îi aduse până aci, tu ai avut milă de noi — Dumnezeu ți-o răsplătească. Întoarce-te acum frumușel acasă, că mai încolo vom găsi noi calea și golu încă nu poate fi departe. Acum e mai ușor.

— Și ce gândiți voi, că nu m-ar bate Dumnezeu, să vă las singuri, străini aici în munții acestia? Mai bine să mor și eu de-o sută de ori.

În clipa aceasta omul mărunțel așa își îndreptă de mândru trupul, de părea cu un cap mai înalt.

— Dar, zise mai departe, să nu stăm pe loc, că altcum înghețăm. Potecu l-am pierdut și sara e pe noi. Azi nu ne mai putem gândi la nimic, numai la adăpost. Care pe unde vom putea. — La aceasta bărbații și porniră la vale, căutând vre-o scorbura, ori vre-un brad doborit de vânt, pe lângă care să se poată aciul. Femeile rămase pe loc, lângă un brad bătrân și așteptau cu frică pe ceialalți îndărăpt. Noaptea să lasă repede preste pădure și nu trecu mult se făcu o așa întuneceală, de nu se mai vedeă nimic. Zăpada cădea des, des încât la sărmanele femei le jucă tot dinaintea ochilor. Și cei duși nu dă Dumnezeu să mai vină. De frică începură a striga, cât numai puteau, dar par'că strigau din groapă. Târziu de abia, veniră și bărbații unul după altul.

— Ce-i cu Ilie? De ce s'a mai dus și el? Prostu-i să plece cu copilul pe plai pe o vreme, ca asta? Și femeia cea mai bătrână din cele două se încercă să pătrundă prin înturerecul, din care nu voia să iese Ilie cu copilul.

— Noi nu l-am văzut. Cu noi a venit numai un dărab. A zis, că el își caută culcuș pe aci pe mai aproape. Începură a striga după Ilie, dar nici un răspuns nu le veni.

— Mergeți să vă țină Dumnezeu, mergeți, că pe aici trebuie să fie. O săracul Vasiluc.

Plângea bătrâna cu hohot.

— Taci muiere. Aici trebuie să fie, doar nu l-a înghițit pământul. Acuma unde vom plecă să-l căutăm? Mai stăm, că doar va veni. Și dacă nu vine în iasă, atunci de bunăseamă, că și-a aflat undeva un culcuș bun — mâne apoi ne adunăm cu toții. Strigau mereu după Ilie, dară strigau înzădar.

Ilie umblase tot muntele și nu mai găsea cărarea îndărăpt cătră ai săi. Umblase de nu-și mai putea ridică picioarele, dase la chiuituri, dar nimic. În jurul lui era mort tot. Zăpada îi era până din sus de genunchi și îi era teamă să nu deie preste o prăpastie. Așa îl prinse sara, când norocul lui, că dase preste un trunchiu de brad răsturnat preste un părau. Se așeză sub el, făcuse semnul crucii, strânse cojocul bine în jurul lui Vasiluc și închise ochii. În clipa aceasta se trezi Vasiluc din somn și par'că știa, că ce a pățit bădicu-său

își strâmbă sărăcuțul gurița și începă a plânge așa de duios, de îi curgeau lacrimile părau lui Ilie.

— Taci Vasiluc dragă taci. Ne dă Dumnezeu iarăși bine, că prea multe am suferit.

În jurul lor cădeau fluturi mari de zăpadă, făcând un sgomot domol, de se părea, că-și fac umbetele lor mărunte gândaceii prin frunzișul uscat. Lui Ilie i-se părea, că aude tot fulgul cum se așterne cu grijă pe stratul cel gros de zăpadă. Avea noroc, că nu suflă vântul. Așa stă scutit sub trunchiul gros și ninsoarea par'că anume cădea, ca să-l adoarmă.

De mult n-a mai durmit el așa. De patru zile, ei numai aleargă, fug. Fug noaptea pe căi neumbrate, iar ziua s'ascund prin codrii de groaza celora, cari sunt pe urma lor. Pe fața lui se așterne o săninătate din altă lumi.

Se visă departe pe malul Murășului. Zărea colea un sat cu căsi mărunte de paie, cu flăcăi de seama lui și fete frumoase. Și colea la marginea satului, după turnul bisericii zărea cele trei plute din grădina lor. Ce casă, ce curte, ce nemestii! Ce soare în grădină, ce miros de flori! Vedeă pe mamă-sa cum coase în cerdac, vedeă pe Ghică și Maftei, pe copilășii soru-sa cum se joacă în curte de-aprinsele.

Cine eră ca ei? Cine eră ca Măcsimeștii? Ei patru frați la tatăl-său și o soră măritată a treia casă! Avere ca ei cine aveă? Se temeau de ei și slujbașii varmeghiei și boierii dimprejur. Bătrânul Măcsim putea face în sat ce vrea și nu suferă, ca să vină cutare boier și să stoarcă oamenii.

— Dacă-s ei boieri, boier sunt și eu. Au ei cărți, am și eu.

Dar ce n-a putut face câte-unul în contra lui, au făcut-o toți laolaltă. Se hotărîră boierii din vecini, să-l prăpădească. pe bătrânul Măcsim cu toți ai lui până la unul. Jalbe mergeau una după alta, că Măcsimeștii răsvrătesc poporul în contra boierilor, că e plin ținutul de tăciunari, că s'au dat foc la holdele boierilor. Toate cu știrea și la porunca lui Măcsim, care spune pe față, că lui nu-i pasă de nime.

Și s'a întâmplat, ce nu se putea încunjură. Într'o noapte — atară eră un vifor și o ploaie, ca niciodată, cete după cete se apropiu de casa lor. Oameni din sat căroră tatăl-său atăta bine le-a făcut, le arătau drumul. Se aud bubuituri de săcure, răcnete. Vede pe tatăl-său cum cade cu capul despicat, pe frați cum aleargă cu cărțile asupra ucigașilor. Lupta se dă pe vieață, pe moarte. Cad de-avalma loviți de cărjă ucigașii. În locul lor roiesc însă alții din înturerecul nopții. Niște ochiri nimerite, câteva detunături de pușcă și morți cad frații preste tatăl-său. Aude cum urlă ceialalți de bucurie, apoi suluri de fum se ridică din casă, din grajduri — și iarăș se face liniște mare împrejur.

Aceiaș luptă la soru-sa. Pierit-a și ea cu bărbat și copii. Ce bine eră, dacă el nu eră dus la târg cu mamă-sa. Eră mort și el și cel puțin nu mai rămânea nime din neamul lor.

Ilie se trezi. Lângă el plângea Vasiluc, îi eră frig și și foame.

— Taci Vasiluc dragă, taci că tu ești nădejdea noastră. Eu îmi știu calea și zilele, ai mei sunt toți duși departe, de unde nu se mai întoarce nime, dar tu trebuie să trăiești.

S'a făcut ziuă și încetase a ninge, în schimb însă eră o negură pe munți de nu se vedeă nimic.

— Măi Tomo! Mamă! Incepù să strige Ilie din nou, dar înzădar tot, că nu-i răspundeă nime.

— Nu-i mai găsec ori ce-oi face zise și striga iarăș. Copilul se uită cu niște ochi mici negri întrebător la bădicu-său și stă ca amurșit.

Ilie ajunse prin o zăpadă grozavă în vârful unui țanc. Să oprî, cercând a pătrunde cu privirea cătră vârful de munte, carele eră învălit într'o negură deasă lăptoasă.

— Mamă! Tomo!

Îi tremurau picioarele de oboseală. Trebuie, că eră într'al treilea picior de munte, că de abia mai puteă purtă pe Vasiluc, ce sărmanul stă amurșit de frig și de foame. Atăta a plâns, încât nu mai puteă. Închise ochii și se părea că doarme. Visă poate pe mamă-sa, pe tatăl-său?

Dar unde erau ei? De abia a putut fi el mântuit. Ceialalți doi frățiori ai lui, Ghică și Mașteiu, au murit sărmanii loviți de glonț și de iatagan. Au căzut cu trupurile lor mici, dar cu inimi de viteaz, au căzut scăldați în sânge preste trupul ciopârțit al tatălui lor.

— Sărmanii mei.

Ilie suspină de duiosie. Par'că vedeă pe cei doi viteji, pe micuții lui nepoți, pe cari el i-a învățat de atâtea ori să nu le fie frică numai de Dumnezeu, par'că îi vedeă în învălmășala aceea grozavă cum stau lângă tătucul lor până la cea din urmă picătură de sânge. Vedeă cum să pleacă ei după cărja pe care tatăl lor o lăsase se cadă, cum se prind de poalele mamei lor...

— Sărmanii mei!

Ilie se puse pe o stâncă ieșită și plângea, de Vasiluc își deschise ochii și se uită spăriat la bădicu-său.

— Numai tu mai ești Vasiluc din toți ai noștri. S'au dus toți într'o noapte. Nici în foc să-i fi aruncat, nici atunci nu se puteau petrece așa de iute. De abia ai rămas tu și mama.

— Mă mir, că n-am nebunit până acuma. Trebuie, că Dumnezeu mare putere a vărsat în sufletul omului.

— O Vasiluc dragă, să nu fi tu așa ști ce să fac.

— Auzit-am zicându-se: Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte.

Se sculă în picioare și pornî cătră vârf.

— Măi Tomo, măi Tomo!

Nici o mișcare, nici o urmă de vieață. Călcă Ilie pipăind, că îi eră tot groază de vre-o prăpastie. Eră lihnit de foame, și soarele trebuie, că eră cătră amiază.

— Nu-i mai de mers. Trebuie, că și ei s'au întors îndărăpt. Unde vor merge pe munte, pe o vreme ca asta? Nu mai stă gânduri, ci se întoarsă iarăș în sat, ca să nu-l prindă noaptea în pădure.

*

Când vântul începù a suflă mai cald și razele de soare vesteau primăvara, se

topiă zăpada de pe munte uitându-te la ea. Răurile de abia mai puteau cuprinde în paturile lor apa, ce șivoiă de pe coaste și oamenii începură a se ivi pe din sus de brădet, să tocmească stânilor stricate, alții să-și facă altele, alții să belească brazii de coajă, ca să și le copere. Iar când inverzise iarba pe stânci, când florile pistrițau verdeața aceea negric iată-le una după alta și turmele de miei cătră golu.

— Pe aici trebuie să vină, murmură Ilie, ce mergeă și el după turma dată lui în grijă, numai pe aici le poate fi drumul.

Pe Vasiluc îl lăsase în sat la un om milostiv, iar el s'a băgat cioban, până ce vor veni după ei de dincolo mamă-sa cu ceialalți.

— Sunt de bunăseama dincolo, așteaptă numai să se desprimăvăreze bine, să vină după noi să mergem și noi acolo. Poatecă acolo e soarele mai cald și oameni-s mai oameni.

— Că noi mai avem datorințe mari Vasiluc. Tu să redeștepți iarăș neamul nostru și eu — eu să-l răzbun. Prea cumplit ne-au stâns pe toți ai noștri. Când să fim fost și trebuiau să aibă milă batăr de copii. Numai tu să fi odată mărișor Vasiluc, apoi eu știu ce să fac.

Tot gânduri de aceste îl frământau pe Ilie toată ziua.

Soarele pe cer așa mai străluceă aici altfel ca în satul lor lângă malul Murășului. Și iarba eră ca mătasa de moale, și verde, că muntele tot sclipiă de verdeață. Și râuri limpezi, izbucneau deodată din coastă și o luau în zgomot asurzitor pe pietriș la vale Ilie nici nu le vedeă. Sufletul lui rămasă acolo departe la satul lui, unde muriră toți ceialalți ai lui.

Vara treceă repede și pe munte și mai repede. Jos la șes poate secerau oamenii, de ai lui însă nu puteă oblici nimic. Veniau călători de aici și de dincolo, dar de mamă-sa, de ceialalți nu-i puteă spune nime nimie.

— În zădar toate. Sunt morți și ei pe aici prin munte pe undeva. Vor fi înghețat cu toții. Așa a voit Domnul și n-avem ce face.

Își făcù cruce. — O Doamne! Batăr de ar fi murit și ei acasă cu ceialalți, să fi murit ca creștini, și popa cel bătrân să le fi spus iertăciuni cum să cuvine. Erați cu toții la olaltă în pământ deasupra satului.

Se hotărî se caute tot muntele.

— Bagă de seamă măi Ilie, îi ziceau ceialalți ciobani. Ști bine, că de ursul gulerat noi trebuie să stăm tot aproape de stână. Te poate întâmpină pe undeva pe plai și ești fiu morții. Ursul, care a gustat odată carne de om, nu se mai uită la oaie.

Ursul gulerat eră spaima ciobanilor. Când veniă, nici la turmă nu se uită, se luă după ciobani; cari scăpau cum puteau în stână. Erău sărmanii ciobani tot cu ochii în patru, că nu știau, din care parte de pe muntele acoperit cu cetină vine.

Ilie nu le aveă de grijă. Își luă cărja și o pornî pe plai, căutând locurile, pe unde se rătăcise în noaptea aceea grozavă. Se coboară în brădet, o iea pe muchia pădurii la vale cătră râu. Soarele de abia

puteă pătrunde prin crengile încărcate și dese. Eră pădurea toată un cântec vioi de paseri, se auziă văjiitul râului departe prin adânc, gândiai, că e iazul unei mori. Ilie nu vedeă nu auziă nimic. Lacrimile îi veniau mereu în ochi și se năcăjă să-și po-
tolească suspinele.

— Ce blăstăm Doamne, ce blăstăm trebuie, că a fost pe noi! Altcum nu se puteă să ne prăpădim chiar așa cu toții. Cel puțin dacă muriau și aștia acasă, în pământul părinților. Dar aici?

Nu se mai îndoiă, că sunt morți toți pe aici prin munte. De scăpau veniau până acuma după el și după Vasiluc.

Umblase tot muntele. Cătră avecernie ajunse iarăș aproape de golu. Mergeă pe cursul unui râu, cine știe în care munte, în sus. Deodată se oprește în loc, aude un sgomot. Niște croncăniri de corbi, niște vulturi se ridicau în slavă și se aruncau iarăș în jos. Merse într'acolo. Brazii să răresc, ierburile mari îi ajung până la piept.

Ajunse într'o poieniță. Lângă el curge râul sălbatic la vale. În mii și mii de valuri își sparge de stânci apele sale limpezi iar din jos de el în niște păreți de stâncă înaltă un iezăr se uită în sus cătră norii călători. E iarba din jur verde, verde, cum el n-a văzut niciodată și cum soarele își așterneă razele sale cu o lumină albă ca zăpada, îi veniă lui Ilie voie să se aștearnă jos, să doarmă. La pasul lui, pasări multe, vulturi, corbi se ridică în aer spăriate. De țipet e plin văzduhul și în roiuri se rotesc vulturii prin înălțime. Ilie simți miros greu apoi se împiedecă de ceva. Se uită la vale eră o săcure. O ridică, se uită la ea. Ochii i-se cască tare. O cunosteă, eră săcurea unchiu-său Toma. Se pleacă prin iarbă, caută. Plângeă cu hohot.

— O mamă, mamă dar unde a trebuit să mori și tu.

Văzduhul clocoteă de țipetul pasărilor, râul văjiă. Atunci un alt sgomot se aude. Trosneau uscăturile și se apropiă ca o furtună ceva, cetina se despice și în fața lui stă — ursul gulerat.

— S'a sfârșit, zise Ilie și puse mâna pe cărjă. Se aruncă asupra ursului. Luptă piept la piept. Ilie scoate cuțitul și dă din rășputeri, dar simți și el cum îi scad puterile. Ursul îl strângeă, de stă să-l rupă în două. Ajunseră la marginea iezărului. Ilie își adună toate puterile și se asvârle cu urs cu tot în lac... Acolo au pierit amândoi.

Astfel a pierit tot neamul Maximeștilor, de vre-un blăstăm de demult de bună-seamă.

* * *

Ciobanii și astăzi mai spun, că în munții Oltului, pe Puhă în sus, pe unde om cu greu poate umbliă este un iezăr, la care îi zic iezărul sărat și lângă el într'o stâncă să vede săpată o cruce, dar din slovele bătrâne de abia să mai vād urme. Crucea și scrisoarea o ar fi scobit-o întru pomenirea alor săi Vasile Maxim, strămoșul Maximeștilor, cari astăzi au ajuns a fi iarăș oameni de frunte în satele de pe sub munte.

T.

Trei cuvinte.

O istorie veche, ce reînvie și nu se poate nimici nici odată, vreau a povesti de sfintele Paști. Poate să fie și numai legendă, dar totuși o povestesc, deoarece din ea putem scoate o dovadă mântuitoare, adâncindu-ne în taina sărbătorii „Invierii“.

Sub domnia împăratului roman: Claudius, petrecea în Roma un bărbat de origine din Samaria, cu numele: Simion; în graiul de toate zilele, acestui om nu-i ziceau „Simion“, ci numai: Magus = (fermecător), deoarece punea în mirare pe Romani cu știința farmecelor, însușite și învățate în provinciile din Orient.

Pecând acest fermecător, ajuns prin farmecele sale la gradul celei mai mari popularități în Roma, pe atunci s'a isbit — așa zicând — pe neașteptate, de un contrar puternic. Tocmai sosi în Roma s. apostol Petru, carele prin tăria cuvântului, a predicării și a minunilor, a adus pe mulți la credința în Isus.

Nici decum nu i-a plăcut lui Simon Magul ceea ce făcea s. Petru, și se hotărî, ca să se deie pe întrecute cu apostolul lui Hristos, ba credea acel fermecător, că va învinge sigur pe s. Petru cu fermecătoria, ce și-o câștigase prin India.

Este deja cunoscut, cumcă „fakirii“, o sectă de așa ziși fermecători din India, se disting în anumită artă de producțiuni și fermecătorii. Se rădăcă la apariție în aer fără nici un ajutor sau instrument; lasă să fie îngropați de vii, și după câțva timp, se scoală sau învie etc.

De această artă s'a hotărît a se folosi și Simion Magul; el invită într-o zi poporul în amfiteatru, și punându-se în mijlocul poporului, i-a spus, că se va ridica în aer, și în acel moment se și ridică câțiva pași în aer. La aceasta vedenie poporul începu a aplauda. — Apost. Petru încă eră de față și-i zise „Magului“: „Dacă tu te-ai ridicat în aer fără putere dela Hristos, să și cazi repede de unde te-ai înălțat!“ — și numai decât căzu Simion și se zdrobi de pământ.

Dumnezeu însă nu-l lăsa să moară atunci; ci îi păstră pe mai târziu o moarte mai „batjocoritoare“. În urma căderii își frânse un picior, dar această nenorocire nu-l îndreptă spre bine. Din nou începă a se lupta și a se întrece cu s. Petru, ba vesti poporului, că se va lăsa îngropat de viu și după 3 zile iar se va scula. Și — faptic — s'a lăsat să-l îngroape — dar — a 3-a zi, când lăsase el să fie desgropat, îl aflară mort. — A voit să facă de rîs pe Hristos și și-a făcut de rîs meșteșugul cel înșelător. — Aceasta e vechia istorie.

Această istorie însă e ca un prototip a istoriei omenimei, începând dela Hristos până azi.

Dela întruparea „Cuvântului“ lui Dumnezeu, El, — Cuvântul Isus — a fost centrul istoriei și al dezvoltării omenității. Trei cuvinte a scris Hristos pe poarta vieții omenității: *dreptate, iubire, abnegare de sine*.

Idealurile cuprinse în aceste 3 cuvinte, trebuie să se valorizeze pretutindeni și în toate, și încă nu numai pe terenul

religiunii și moralei, nici numai în viața publică și privată, ci și în ocârmuirea popoarelor și în dezvoltarea omenimei.

De aceste trei cuvinte, ca de principiu și ideal conducător, trebuie să fie pătrunși atât bărbații de stat, cât și luptătorii politici pentru fericirea popoarelor, ba chiar și ori ce artă umană, și întreaga știință. Acolo, unde aceste 3 idealuri se valorizează, omenimea e fericită, pentru că cauza finală a nefericirii, totdeauna este a se căuta în abaterea dela aceste principii.

Și, oare, ce poate fi cauza de omul se abate dela aceste principii? Aceasta e ușor de explicat și de aflat, pentru că abaterea consistă în idealurile anticreștine; lupta ce se dă mereu contra învățurii lui Hristos și contra celor 3 cuvinte amintite mai sus. Anticreștinismul este o copie fidelă a lui „Simon Magul“, și se luptă mereu și pe întrecute cu creștinismul, a cărui putere miraculoasă cearcă și ar vrea să-o întunece cu meșteșugul minții omenești. Anticreștinismul, strigă mereu și lățește idei și deschide cărări contra creștinătății, folosindu-se în loc de *dreptate*, de sofisme și de *dreptul pumnului*. În locul *dragostei* vestește: *humanismul*, de sub umbra lui atrăgătoare însă se văd unghiile răpitoare.

Abnegațiunea de sine, ca o idee de răs, o desprețuiește anticreștinismul, fiind că acest din urmă cearcă în toate numai „plăcerea“, și „plăcutul senzurilor“, și nu vrea a ști de *abnegațiunea de sine*.

Hristos cel înviat însă tot petrece și viază în mijlocul omenimei, și totdeauna au fost și sunt și vor fi luptători pentru idealurile cuprinse în cele 3 cuvinte. Și precum s. Petru a restornat din înălțimea vrăjită pe „Simon Magul“, tot așa și „*dreptatea*“, „*dragostea*“ și „*abnegațiunea de sine*“ vor da de gol și vor resturna din înălțimea nesănătoasă și fără bază, pe corifeii ori cărui progres spoit. Profetii mincinoși și idealurile acestora nu pot în veci să steie, se îngroapă fără a învia. Păgânismul evului vechiu și idealurile lui s'au scufundat în groapă, pornite spre putrejune, cași un absolutism rău, ca și sclăvia, ce a cercat să țină omenimea întru întunec, — însă fără succes și trăinicie, pentru că *dreptatea* luminată de *iubire* și aprinsă de *abnegațiune* nobilă, a trebuit și trebuie în veci să învingă. Bărbații, mari și epocali, conduși de idealurile noastre trei, nu se pot nimici, nu se pot înfrânge pentru totdeauna, ei deși mor, trăiesc, însă prin principiile lor mari, reînvie în alții. Steaua lor conducătoare e: *dreptatea* și conduși de *iubire*, pentru dragoste sufer, se *abneagă pe sine*, și murind, trăiesc.

Și care popor nu a avut astfel de eroi — martiri? Toate popoarele au avut și au și vor avea. Și noi am avut, avem și vom avea, și avându-i, suntem bogăți și traistici.

Să ne lăsăm dar inspirați de idealurile celor trei vorbe, și nutriți de aceste să ne luptăm pentru a ajunge la *ființă*: a cărei bază să fie creștinismul adevărat, că în acest semn vom învinge.

Inchin aceste șiruri, idealurilor mari, și luptătorilor tuturor pentru acestea.

Grăpini.

În cuibul meu...

E noapte. Pe pânza albastră a bolții strălucesc mii și mii de palide candelă, ce-și resfiră în taină comoara lor de rază. Un zefir dulce mișcă frunza adormită și par că atâta jale se desprinde din susurul duios. Numai el mai veghează și mai pribegeste prin taina nopții feerice. El e crainicul ei blând. Il ascult cu atâta dragoste, cum î-mi atinge cu aripa lui ușoară geamul adormit și parcă accentele lui de durere sunt mai puternice și mai profunde, ca celea izvorite din adâncul sufletului meu...

— *Ca un sihastru de pe vremuri, îmbătrânit de luptă, privesc la geam și simt cum mi-se cobor în suflet acorduri triste de durere, iar prin minte îmi dăpân firul încurcat al unor gânduri negre... negre ca o noapte.*

În chilioară, în vechiu-mi cuib de bucurii sufletești, stăpânește o pace sfântă și înălțătoare. Doar ceasornicul mai numără colo în ungher clipele ce per. Așa se vede, că l'a cuprins și pe el jalea, căci preai-e trist tic-tacul.

S'au poate că nu.

Poate că numai sufletul meu e îndurerat.

Privesc felinarul, cu aspectul lui bolnav și cu flacăra sinistră, ce se abate în chinul perirei și parcă-mi zice cu glas de moarte: griji, griji tinere, căci firul vieții tale greoaie, și-se va curmă tocmai așa.... tocmai așa ca bolnava mea pară...

O întristare mă cuprinde și-mi îmbrățișez cu privirea vravul cărților iubite, șirul celor mai credincioși amici...

Îl privesc pe sf. Augustin. Il văd în nimbul său de glorie și parcă-l aud cum îmi spune cu glasul său blând și dulce: Ora et labora! Oratio justi, clavis est coeli! Lângă el, mi-se oprește privirea pe Bougaud, pe filozoful cu rostul de aur din ceafa vechului trecut; îl văd, cu câtă energie purtă în dreapta lui de fier stindardul nații lui Hristos. Dar în momentul acesta îl zăresc și pe Renan, nenorocitul vrăjmaș a lui Isus.

Și-l zugrăvesc în clipa aceasta înaintea ochilor pe Mântuitorul acela blând, care și-a vărsat sângele pe lemnul Crucii, numai și numai ca să ne mântuiască. Îi văd idealul lui mare: „răscumpărarea lumii“, și o sfântă indignare mă cuprinde față de acest păgân modernizat.

Il văd apoi pe Spinoza, cum pășeste de energic; îl văd pe Kant cum se afundă în critică; îl văd pe Voltaire, cum urcă o tribună măreață, exclamând: egalitate, fraternitate și libertate!

Și rând pe rând, îi scald pe mulți cu privirea și fiecare-mi spune câte ceva. Unul bune, altul rele. Pentru unul viața e un râu de fericire, iar altul un șir neîntrerupt de grele suferințe. Unul se nutrește cu Lotus, iar altul cu boabe mari de lacrimi...

Mi-se coboară apoi în suflet oarecumva întrebarea, că de ce-i tocmai atât de vitregă soarta pentru unii?

E luptă mare în lume, frământare groaznică; și pentru-ce? — Aici zace enigma.

În suflet ca o ceață deasă mi-se lasă o undă de indoială, căci văd, că crierul înaintea acestei întrebări rămâne, ca un copil... fireav și desarmat...

Și stau multă vreme așa... pierdut în vârtejul gândurilor. Parcă le văd, cum se

perindează fiecare, așa rînd pe rînd prin
sita minții...

Mă pierd apoi multă vreme prin acest
chaos de gânduri rebele și văd... că nu
mai de ieșit din labirintul lor.

În momentul următor însă, ca un stol
de păsărele î-mi trec prin minte cuvintele
poetului:

Nu cercetă aceste legi,

Căci ești nebun când le înțelegi...

și ca un vis ușor mi-se destramă întreaga
împărăție de gândiri deșarte...

A. Pygmalino.

Bibliografie.

A apărut:

M. Străjan: *Moarța lui Dante Alighieri*
traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor*
trei nopți, o veche legendă din viața lui
Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de
20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă
în o traducere foarte îngrijită și ne descriu
în vii colori câteva clipe din viața marelui
geniu al Italiei.

Dr. Onisifor Ghibu: *Cercetări privitoare*
la situația învățământului nostru primar și
la educația populară. Sibiu 1911. Această
scriere, care merită toată luarea aminte a
băraților de școală, are trei capitole: Starea
școlilor, pe baza rapoartelor oficiale, — si-
tuația învățătorilor noștri, considerată din
toate punctele de vedere, începând cu edu-
cația și pregătirea în școală, ulterioara lor
cvalificare și instruire, direcțiile pedagogice,
ce urmează, și manualele folosite și — în
sfârșit: Activitatea extrașcolară și educația
populară, ajungând la aceleași concluzii, că
dacă așteptăm, ca preoții și învățătorii să
dezvolte o mai intensivă activitate în mij-
locul poporului țaran, trebuie să i-se arete
încă de când e la școală principiile con-
ducătoare și direcția, în care are să lucreze
Tendința autorului o aflăm așa de nimerit
precizată în motto pus în fruntea scrisorii
sale: „Omul să nu se plîngă în contra vre-
mii, în care i-a fost dat să trăiască. Sunt
rele vremurile? Ei bine, de aceea suntem
nei aici, ca să le facem bune“. Citat scos
din Canyle și apoi din dedicația cărții mar-
relui român Vasile Stroescu: „omul provi-
dențial care ni-a înțeles mai adânc durerile
și ne e iubit mai mult“.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

Muschong. Băile Buzias

Phönix apă mi-nerală de Buzias

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECA. RECREAZA-VINDECA
S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medicii.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 48-?

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din
viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Semi-*
narului teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul freat
2.20 cor.

Cheag.

Fiind la lăptării cerința principală
ca **cheagul** să fie **bun și curat**, după
experimentare de mai mulți ani mi-a
succes a aduce în comerț un **extract**
de cheag bun și sigur.

La pregătirea cașului din lapte de
oaie este de lipsă de următoarea canti-
tate:

O lingură de supă, din acest **cheag**
la 28° R. sau 35° C. încheagă 100 litri
de lapte.

Indrumări mai detaliate se adaugă
la vânzare.

1 sticlă de 1 kgr. Cor. 4 20 fil.

1 " " 1/2 " " 2 10 fil.

1 " " 100 gr. " — 60 "

1 " " 50 " " — 40 "

Comandele prin postă se efectuează
dacă prețul indicat mai sus se anticipează
și se mai adaugă 80 fil. pentru spese de
postă.

Carol Schieszl,

farmacist

Blaj—Balázstalva.

Cheagul cu prețuri de mai sus se
mai află și la farmacia lui **Victor**
Schieszl din *Zsivve* (Jidvein) și la filiala
din *Küküllővár* (Cetatea-de-baltă).

(35) 6-?

Scăldătoarea—Felix.

Loc de cură de iarnă și de vară
(lângă Oradea-mare).

Deschisă peste anul întreg.

Izvorul cel mai bogat din Europa în
apă caldă sulfurată, căldura apei 49 gr. C.
în cantitate de 17 milioane litri la zi.

Contra podagrei, reumei, ischiei,
asudării și morburilor femeiești.

În anul 1909 au părăsit izvoarele vin-
decătoare a *scăldătorii Felix* recreații și
însănătoșări 9200 bolnavi. Are băi de vană,
glod, mor și acid carbonice, 250 chilioi co-
moade și plăcute pentru oaspeții, mai de-
parte are sale pentru conversat, pian și citit,
hotele excelente, muzică stabilă țigănească de
primul rang, Dumineca muzică militară; spațiu
de tenis, căi de plimbare îngrijite, parc și brădet
400 jugăre. Din 1 Maiu comunică zilnic 16
trenuri cu gara scăldătoarei Felix.

Postă, telegraf și telefon interurban.

Taxă de cură și de muzică nu este.
Direcțiunea trimite la cerere prospecte gratis.

(39) 2-15

Publicațiune!

Biserica gr. cat. din Poiana-
aiudului va vinde prin licitațiune
publică verbală împreună cu oferte
închise părul în etate de 14—27 ani,
ce se află pe un teritor de 12-95
jugh. cat. a pădurii bisericești.

Vânzarea părului în scopul ex-
ploatării de

scoarță

s'a conces prin ord. com. silv. Nr.
924—1911. Prețul strigării 1190
coroane.

Licitațiunea se va ține în 9
Maiu st. n. a. c. la orele 9 a. m.
la oficiul parohial gr. cat. din Po-
iana (Nyirmező).

Vadiu: 10%. — După încheierea
licitațiunii nu se vor mai primi
oferte.

Poiana (Nyirmező), la 6
Aprilie n. 1911.

Curatorul bisericesc gr.-cat.

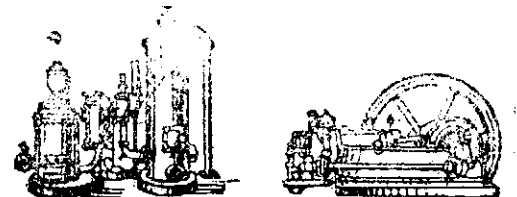
(37) 2-2.

Kalmár & Engel

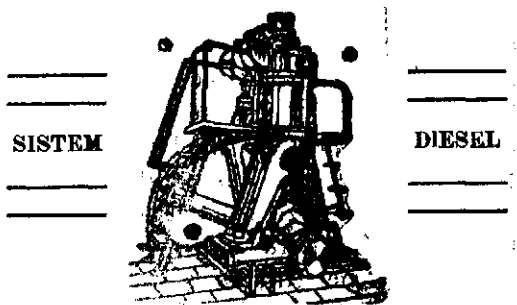
fabrică de mașini și motoare

Depozit și birou: V, Lipóring 22. || Fabrică: VI, Úteggasse 19.
BUDAPEST

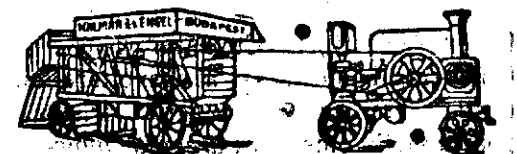
Renomit! Original! „Benz“!

Motor-Sugător de gaz. — Mânarea cea mai
ieftină din prezent. „Benz“-Motor cu olein crud.

Recunoscut cel mai bun fabricat.
Recomandă garniturile sale de imblătit, Loco-
mobile cu Benzin, cari sunt construcțiunea
cea mai simplă.

Garanție deplină. Condițiuni de plată favo-
rabile. Preliminare de prețuri și Prețurile
gratis și franco. (101) 19-26

Prima pepinerie de viță de vie pe

TĂRII.

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye)

De ani recunoscută ca prima și cea mai de seamă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, livrează:

Altul de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează **veritabilitatea speciei.**

Binevoii a cere precărent ilustrat!

În precărent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vreddița de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 20 - 20

8 zile de probă.

Nu cumpărați orologiu până nu l-ați probat. La comanda fiecui spedez eu un orologiu pentru Domni veritabil de aur 14 karate cu coperiș dublu, pentru prețul de 20 Cor. — La comandă sunt a se acelu numai 10 Coroane (s'au se pot lua și rambursă) iar după timpul de probă (8 zile) este a se plăti restul. Pentru umblatul bun garanție 3 ani.

Ioh. Weiner,

Viena XIX/1 Boschstrasse, 2/7.

(41) 1-6

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în **Budapesta.**

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortisaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte reșchise economice; finanțez parcurări de moșii; esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școli și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectueșc tot felul de comande comerciale, eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea

advocat dipl.

VIII. Aggteleki u. 10. I. 7. Telefon: 171-27

(31) 6-52

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu **marca de scutiță**: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în **contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a incuierii scaunului, sgarciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.**

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1.60 sticlă mică 90 fil. Pentru 6 sticle Cor. 5.40, 3 sticle mari Cor. 4.80 dacă se trimite banii înainte, le spedează franco:

farmacia BRÁDY K.

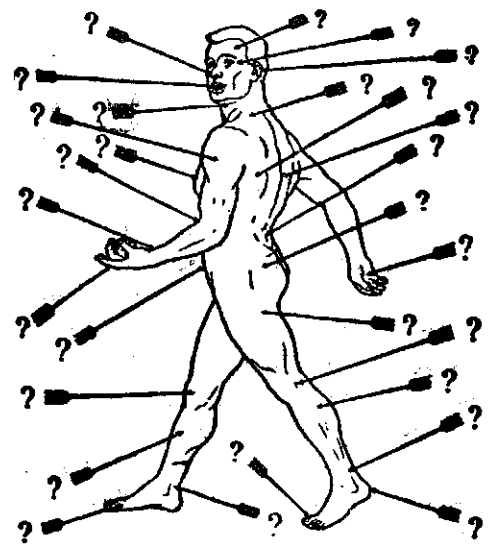
a „Magyar Királyhöz“ Bécs I., Fleischmart 2., Depot 5.

Să fim atenți la marca de scutiță, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul acelu alăturat

(3) 15-25

Te săgetează?

(Ai dureri?)

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elshapurile lui Feller, a căror singur producător este **EUGEN V. FELLER**, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, înțețează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spure), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, dureri de ochi, migrenă, și multe alte morburii aci nepomenite! Fluidul Elsa al lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburii prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „Feller“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elshapurile-Rebarbara purgative al lui Feller, contra durerilor de stomac, sgăriuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, amețeală, răgăeli, haemoroides și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 ebroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa:

(92) 24-30

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

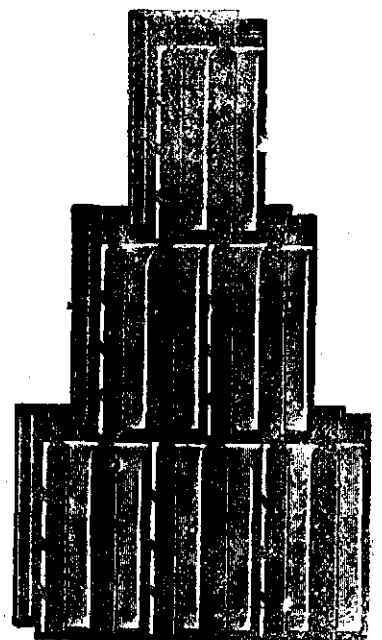
A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Bălázsfalva.**

J. Muschong și soțul fabricii — de cărămizi cu — vapor în **LUGOȘ.**

Telefon: Centrale..... Nr. 43. | Adresa telegrafică:
Strada Timișoarei „182 | **Muschong Téglagyárak.**
Cheque — Clearing Nr. 9040.

În interesul **publicului care edifică** recomandăm, ca înainte de a se provedea cu **țigla de cooperit necesară**, să ceară dela noi muștră și prețcurant, ce trimitem gratis și franco despre **țiglele noastre duplu-acoperitoare**, forma Bohn patentate cu Nr. **253**. Țigle de siguranță, duplu-acoperitoare forma Bohn, patentate sub Nr. **272** se pregătesc numai dacă se comandă. (40) 1-2

== **Sprîjiniți industria română!** ==

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE MAȘINI
din Austro-Ungaria

EUGEN NICOLA

Blaj—Balázsfalva.

Subscrisul recomand celea mai practice **pluguri și mașini economice**. In depozitul meu se află **totdeauna gata** celea mai renumite **motoare de benzin, locomobile și garnituri complete pentru imblătit cu motor**. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat și tot felul de mașini economice, pe cari le vând cu

prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile. In rate.

== **Cea mai mare garanță.** ==

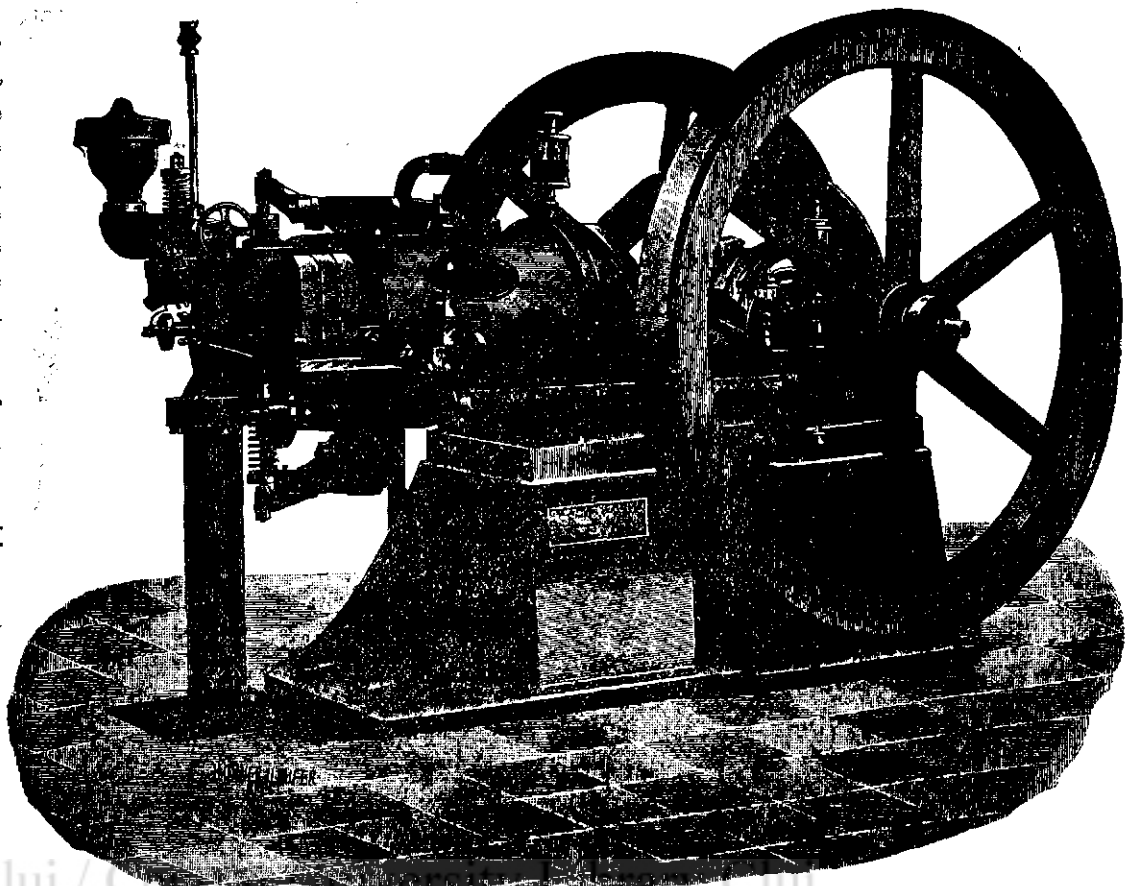
Nime să nu-și cumpere pluguri sau mașini economice până nu cercetă la firma

Eugen Nicola

prima fabrică română de mașini
in Blaj—Balázsfalva.

Deslușiri și informațiuni se dau gratis.

(38) 4-52

== **Sprîjiniți industria română!** ==

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

== **SIBIU** ==

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

☞ **Asigurări împotriva focului** ☜

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☛ **Asigurări pe viață** ☚

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-13
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,571,035-51
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045-412-==
	viață	10,847,132-==
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,309,387-==

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în **serviciul institutului.**

(26) 19-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

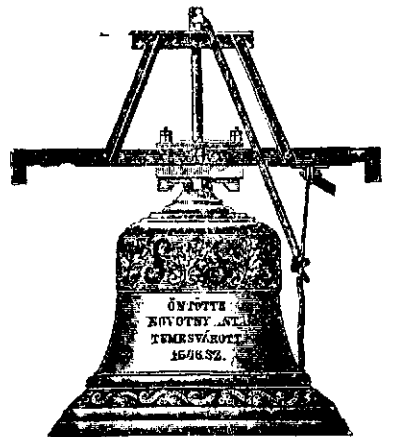
in Timișoara-Fabric

27, 19-52

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate. cari sunt provizate in partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal in tonul unui clopot de 461 kg. fient după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.